

Александър Беляев

Хойти-Тойти

НЕОБИКНОВЕНИЯТ АРТИСТ

Грамадният берлински цирк „Буш“ беше препълнен със зрители. По широките балкони безшумно като прилепи сновяха келнери с подноси бира. Те сменяха халбите с вдигнали капаци (знак за незадоволена жажда) направо на пода и бързаха към другите жадни, които им даваха знак. Възпълни мамички с доста порасли дъщери отваряха увити с пергаментна хартия пакети, вадеха сандвичи и поглъщаха кървавочервена наденица и кренвирши с вид на дълбока съсредоточеност, без да откъсват очи от арената.

За чест на зрителите обаче трябва да кажем, че не някой самоизтезващ се факир или гълтач на жаби беше привлякъл в цирка такова огромно множество. Всички очакваха с нетърпение края на първата част и почивката, след която трябваше да се появи Хойти-Тойти. За него разказваха чудеса. Пишеха статии. От него се интересуваха учените. Той беше загадка, любимец и магнит. Откакто се появи, на касата на цирка всеки ден поставяха табелка: „Всички билети са продадени“. И успя да привлече тук такава публика, която никога по-рано не надникваше в цирка. Наистина галерията и амфитеатърът се изпълваха от обикновените посетители чиновници и работници със семействата си, търговци и търговски служещи. Но в ложите и на първите редове седяха стари, белокози, много сериозни и дори намръщени люде с леко старомодни палта и мушамы. Сред зрителите от първите редове имаше и по-млади хора, но също така сериозни и мълчаливи. Те не дъвчеха сандвичи, не пиеха бира. Необщителни като каста на брамини, те седяха неподвижно и чакаха втората част от програмата, когато ще излезе Хойти-Тойти, заради когото бяха дошли.

През почивката всички говореха само за предстоящото излизане на Хойти-Тойти. Учените мъже от първите редове се оживиха. Най-сетне настъпи отдавна очакваният миг. Прозвучаха фанфари, строиха се в редица манежните работници с ливреи в червено и златно, завесата на входа се разтвори широко и под аплодисментите на публиката излезе той – Хойти-Тойти. Това беше огромен слон. На главата му беше нахлупена малка, обшита със злато шапка с шнурове и пискюли. Хойти-Тойти обиколи арената, съпроводен от водача – малко човече с фрак, – като се покланяше надясно и наляво. Сетне отиде в средата на арената и се спря.

– Африкански е – рече побелелият професор на ухото на колегата си.

– Индийските слонове ми харесват повече. Телата им имат по-закръглени форми. Правят впечатление, ако мога да кажа така, на по-културни животни. Африканските слонове имат по-груби и остри форми. Когато такъв слон протяга хобот, приличва на някаква хищна птица.

Малкото човече с фрака, застанало до слона, се изкашля и заговори:

– Уважаеми госпожи и господа! Имам честта да ви представя знаменития слон Хойти-Тойти. Дължината на туловището му е четири и половина метра, височината – три и половина метра. От върха на хобота до края на опашката – девет метра...

Хойти-Тойти неочаквано вдигна хобот и помахна с него пред човека с фрака.

– Прощавайте, грешка – каза водачът. – Хоботът е дълъг два метра, а опашката – около метър и половина. Значи дължината от върха на хобота до края на опашката е седем метра и деветдесет. Всеки ден слонът изядва триста шестдесет и пет кило зеленина и изпива шестнадесет кофи вода.

– Слонът смята по-добре от човека! – чу се глас.

– Забелязахте ли как слонът поправи водача си, когато тоя сбърка дължината му? – попита професорът по зоология колегата си.

– Случайност – отвърна другият.

– Хойти-Тойти – продължаваше водачът – е най-гениалният от слоновете, живели изобщо на земята, и вероятно най-гениалният от всички животни. Разбира немски... Нали разбираш, Хойти? – обърна се той към слона.

Слонът важно кимна с глава. Публиката заръкопляска.

– Фокуси! – рече професор Шмит.

– Вие гледайте какво ще стане по-нататък – възрази Щолц.

– Хойти-Тойти може да смята и да различава числата...

– Стига обяснения! Покажете! – извика някой от галерията.

– За да бъдат избягнати всякакви недоразумения – продължи невъзмутимо човекът с фрака, – ще помоля няколко свидетели да слязат тук, на арената, за да могат да удостоверят, че няма никакви фокуси.

Шмит и Щолц се спогледаха и слязоха на арената.

И Хойти-Тойти започна да показва изумителните си дарби. Пред него нареждаха големи квадрати от картон с нарисувани на тях числа и той събираше, умножаваше и делеше, като вадеше от купчината

картони числата, съответстващи на резултата на изчисленията му. От еднозначни преминаха на двузначни числа, сетне и към тризначни; слонът решаваше безпогрешно задачите.

– Е, какво ще кажете? – попита Щолц.

– А я да видим – не се предаваше Шмит – как познава цифрите. – И извадил джобния си часовник Шмит го вдигна нагоре и попита слона: – Били ни казал, Хойти-Тойти, колко е часът?

С неочаквано движение на хобота слонът измъкна часовника от ръката на Шмит, поднесе го към очите си сетне го върна на объркания собственик и състави отговора си от парчета картон:

„10,25“...

Шмит погледна часовника си и смутено вдигна рамене – слонът отговори напълно точно.

Следващият номер беше четенето. Водачът нареди пред слона големи картини, на които бяха нарисувани различни животни. На други парчета картон беше написано „лъв“, „маймуна“, „слон“. Показваха картината на слона, а той показваше с хобота си картона, на който беше написано съответното име. И не сгреша нито веднъж. Шмит се опита да промени условията на опита – показваше думите на слона, като го караше да посочи съответната картина. Слонът изпълни безпогрешно и това.

Най-сетне пред него беше наредена азбуката. Като подбира буквите, той трябваше да съставя думи и да отговаря на въпроси.

– Как се казваш? – попита го професор Щолц.

„Сега Хойти-Тойти“ – отговори слонът.

– Какво значи „сега“? – попита на свой ред Шмит. – Значи по-рано си имал друго име, така ли? Как са те казвали по-рано?

– „Сапиенс“¹ – отговори слонът.

– По-точно може би Хомо сапиенс? – разсмя се Щолц.

„Може би“ – тайнствено отвърна слонът.

След това той състави ново изречение:

„За днес достатъчно.“

Като се поклонил на всички страни, Хойти-Тойти напусна арената, въпреки протестите на водача.

В почивката учените се събраха в пушалнята, разделиха се на групи и започнаха оживен разговор.

В отдалечения ъгъл Шмит спореше с Щолц.

– Помните ли, уважаеми колега – говореше той, – каква сензация

1. Sapiens (лат.) – разумен. – Б.пр.

направи навремето конят на име Ханс? Вадеше квадратни корени, правеше други сложни изчисления и съобщаваше отговора с почукване на копитото си. А както се изясни после, цялата работа била в това, че стопанинът му го е дресирал да почуква с копито при таен сигнал, а иначе разбирал от смятане колкото може да разбира един кон.

– Това е само предположение – възразяваше Щолц.

– Ами опитите на Торндайк и Йоркс? Всички те се основаваха на създаването на естествени асоциации у животните. Нарездат се няколко сандъчета, като само в едно от тях има храна. Това сандъче може да бъде например второто отлясно. Ако животното го улучи, то хранилката се отваря автоматично и то получава храна. Така у животните трябва да се създаде примерната асоциация: „Второто сандъче отлясно – храна.“ Сетне редът на сандъчетата се променя.

– Вярвам, че джобният ви часовник няма хранилка, нали? – иронично попита Щолц. – Тогава как ще обясните факта?

– Но слонът така и не разбра нищо от моя часовник. Само поднесе до очите си лъскавото кръгче. А когато започна да подбира картоните с числата, то явно е получавал незабележимите за нас указания на водача. Всичко това са фокуси, като започнем от „поправката“ на Хойти-Гойти, когато водачът сбърка в пресмятането на дължината на слона. Условни рефлексии и нищо повече!

– Директорът на цирка ми позволи да остана с колегите след завършването на представлението и да направя няколко опита с Хойти-Гойти – каза Щолц. – Вярвам, няма да откажете да участвате в тях?

– Разбира се – отвърна Шмит.

НЕ ПОНЕСЪЛ ОСКЪРБЛЕНИЕТО

Когато циркът се опразни и всички огромни лампи с изключение на една над арената бяха загасени, изведоха отново Хойти-Тойти. Шмит поиска водачът да не присъства на опитите. Малкото човече, вече сваляло фраката и облякло пуловер, вдигна рамене.

– Не се обиждайте, моля – каза Шмит. – Извинете, но не знам името ви...

– Юнг, Фридрих Юнг на услугите ви...

– Не се обиждайте, господин Юнг. Искаме така да организираме опита, че да не остане никакво съмнение.

– Моля ви – рече водачът. – Извикайте ме, когато трябва да отведе слона. – И тръгна към изхода.

Учените започнаха опитите. Слонът беше внимателен, послушен, безпогрешно отговаряше на въпросите и решаваше задачите. Това, което правеше, беше изумително. Никаква дресировка и никакви фокуси не можеха да обяснят отговорите му. Налагаше се да допуснат, че слонът наистина е надарен с необикновен ум – с почти човешко съзнание. Шмит, вече наполовина победен, спореше само от инат.

На слона явно му омръзна безкрайният спор. Изведнъж той ловко протегна хобота си, измъкна часовника на Шмит от джоба на жилетката му и му го показа. Стрелките сочеха дванадесет. Сетне Хойти-Тойти върна часовника, вдигна Шмит за яката и го понесе през арената към изхода. Професорът се разкрещя яростно. Колегите му се размяха. От входа към конюшните изскочи Юнг и започна да се кара на слона. Но Хойти-Тойти не му обръщаше никакво внимание. Приключил с изгонения в коридора Шмит, слонът многозначително погледна останалите учени на арената.

– Веднага си тръгваме – каза Щолц на слона, сякаш се обръщаше към човек. – Моля ви, не се вълнувайте.

И Щолц, сподирен от останалите професори, смутено напусна арената.

– Добре направи, Хойти, че им даде пътя – каза Юнг. – Имаме още сума ти работа. Йохан! Фридрих! Вилхелм! Къде сте?

На арената излязоха неколцина работници и започнаха да чистят и подреждат: подравняваха пясъка с гребла, метяха проходите, прибираха прътовете, стълбите, обръчите. А слонът помагаше на Юнг за декорите.

Но очевидно много не му се работеше. Беше ядосан от нещо или може би уморен от втория сеанс в необичайно време. Пръхтеше, въртеше глава и блъскаше шумно декорите. Дръпна един декор с такава сила, че той се счупи.

– По-кротко, дяволе! – развика се Юнг. – Защо не искаш да работиш? Възгордя ли се? Можеш да пишеш и смяташ, значи не щем да се занимаваме с физически труд, така ли? Не може, братко! Това не ти е благотворително заведение. В цирка работят всички. Я погледни Енрико Фери. Първокласен ездач със световна известност, но когато не е номерът му, излиза на арената да представя „парад але“ и се нарежда до конярите. И оправя арената с греблото...

Това беше истина. И слонът го знаеше. Но на Хойти-Тойти не му беше до Енрико Фери. Слонът изпръхтя и тръгна през арената към изхода.

– Къде отиваш? – изведнъж се ядоса Юнг. – Стой! Чуваш ли какво ти казвам?

И грабнал метлата, изтича при слона и го перна с дръжката по бута. Никога досега Юнг не беше бил слона. Наистина и слонът никога по-рано не беше проявявал такова непослушание. Хойти изведнъж изрева така, че дребният Юнг приклепна и се хвана през корема, сякаш тоя рев преобърна вътрешностите му. Слонът се обърна назад, улови Юнг като кутре, подхвърли го няколко пъти нагоре, като го хващаше във въздуха, сетне го остави на земята, взе метлата с хобот, тръгна по арената и написа върху пясъка:

„Да не си посмял да ме биеш! Аз не съм животно, а човек!“

После слонът захвърли метлата и тръгна към изхода. Мина край конете, които бяха в боксовете си приближи се до вратата, прислони огромното си туловище до нея и натисна с рамо. Вратата изтрещя, не издържа страшния напор и се разлетя на парчета. Слонът излезе на свобода.

* * *

На директора на цирка Людвиг Щром му се наложи да прекара много тревожна нощ. Вече беше задрямал, когато един лакей почука внимателно на вратата на спалнята му и доложи, че е дошъл Юнг по неотложна работа. Служещите и работещите в цирка бяха школувани добре и директорът знаеше, че трябва да се случи нещо извънредно, за да се осмелят да го безпокоят в такова неподходящо време. С халат и обувки на бос крак той влезе в малката гостна.

– Какво се е случило, Юнг? – попита директорът.

– Голямо нещастие, господин Щром!... Слонът Хойти-Тойти полудя!... – Юнг се пулеше и размахваше безпомощно ръце.

– А вие самият... добре ли сте, Юнг? – попита Щром.

– Не ми ли вярвате? – обиди се Юнг. – Не съм пиян и съм напълно с ума си. Щом не ми вярвате, можете да попитате и Йохан, и Фридрих, и Вилхелм. Те видяха всичко. Слонът измъкна метлата от ръцете ми и написа върху пясъка на арената: „Аз не съм животно, а човек.“ Сетне ме подхвърли шестнадесет пъти към купола на цирка, отиде в конюшната, разби вратата и избяга.

– Какво? Избяга ли? Хойти-Тойти ли избяга? Странен човек сте вие, защо не ми го казахте веднага? Моментално трябва да вземем мерки да го заловим и върнем, иначе ще направи поразии.

Щром вече виждаше полицейските квитанции за плащане на глоба, дългите фермерски списъци за стъпкани посеви и съдебни призовки по повод сумите за загубите, причинени от слона.

– Днес кой е дежурен в цирка? Съобщихте ли на полицията? Какви мерки взехте за залавянето на слона?

– Дежурен съм аз и направих всичко възможно – отвърна Юнг. – На полицията не съм съобщавал, тя ще разбере сама. Побягнах подир слона и умолявах Хойти-Тойти да се върне, наричах го барон, граф и дори генералисимус. „Върнете се, ваша светлост – виках. – Върнете се, ваша светлост! Извинете ме, че не ви познах веднага – в цирка беше тъмно и ви помислих за слон.“ Хойти-Тойти ме погледна презрително, изпръхтя с хобот и продължи нататък. Йохан и Вилхелм го гонят с мотоциклети. Слонът излезе на „Унтер ден Линден“, пресече целия „Тиргартен“ по „Шарлотенбурггоршосе“ и се упъти към лесничейството „Грюнвалд“. Сега се къпе в Хафел.

Телефонът иззвъня. Щром отиде при апарата.

– Ало!... Аз съм, да... Вече знам, благодаря ви... Ще направим всичко възможно... Пожарникари ли? Съмнявам се... По-добре да не дразним слона.

– От полицията звъняха – каза Щром, като затвори телефона – Предлагат ни да изпратят пожарникари, за да докарат обратно слона с помощта на водните струи. Но с Хойти-Тойти трябва да се внимава много.

– Лудият не бива да се дразни – отбеляза Юнг.

– Все пак, Юнг, вас слонът ви познава по-добре от всеки друг. Постарайте се да се завъртите около него и да го примамите с добро в

цирка.

– Ще се опитам, разбира се... Как да го нарека, Хинденбург² ли?...

Юнг си излезе, а Щром така и не легна до сутринта, зает с изслушване на телефонни съобщения и даване на нареждания. Слонът дълго се къпа при Пауновия остров, сетне нападна една зеленчукова градина, изяде всичкото зеле и моркови, закуси с ябълки от съседните овошки и се отправи към лесничейството на „Фридендорф“.

Всички донесения подчертаваха, че слонът не закача хора, не причинява излишни разрушения, с една дума, държи се съвсем благонравно. Докато върви, внимателно обикаля градинките, за да не тъпче тревата, избира само шосето или междуселските пътища. И само гладът го принуждава да похапне плодове и зеленчуци из градините. Но и там се държи много внимателно – не тъпче напразно лехите, зелето яде възпитано – леха след леха, не чупи овошките.

В шест часа сутринта се върна Юнг – уморен, пращен, с потно, мръсно лице и мокри дрехи.

– Какво става, Юнг?

– Все същото. Хойти-Тойти не се поддава на никакви уговорки. На рекох го „господин президент“, а той се ядоса и ме хвърли в езерото. Явно манията за величие при слоновете протича в малко по-различни форми, отколкото при хората. После започнах да го убеждавам с разумни доводи: „Вие да не би да си мислите – казвам му аз, но без да употребявам титли, – че се намирате в Африка? Това не ви е Африка, а петдесет и два градуса и половина северна ширина. Сега е август, добре, навсякъде е пълно с всякакви плодове и зеленчуци. Ами като дойдат студовете какво ще правите? Да не би да гризете кора като козите? Не забравяйте, че в нашата Европа са живели прадедите ви – мамонтите, но са измрели от студ. Тъй че я най-добре да си вървим в къщи, в нашия цирк, за да си стоите на топло, сит и облечен, а?“ Хойти-Тойти изслуша внимателно речта ми, помисли и ме обля с вода от хобота си. Две вани за пет минути! Не мога повече! Ще бъде чудно, ако не изстина.

2. Паул фон Хинденбург (1847–1934) – немски генерал-фелмаршал, от 1925 г. – президент на Германия. – Б.пр.

ВОЙНАТА Е ОБЯВЕНА

Всички опити за морално въздействие върху слона останаха напразни и Щром беше принуден да се съгласи с вземането на решителни мерки. В лесничейството беше изпратен отряд пожарникари с пръскачки. Ръководени от полицията, пожарникарите се приближиха на десет метра от слона, строиха се в полукръг и насочиха към огромното животно силни струи вода. Но слонът се зарадва на душа. Обръщаше се ту от едната, ту от другата си страна и пръхтеше шумно. Тогава десетина пожарникарски тръби съединиха струите си и насочиха тоя мощен поток към главата на слона, право в очите му. Това не му се понрави. Той изрева и толкова решително тръгна към пожарникарите, че атакуващите трепнаха, хвърлиха маркучите и се разбягаха. За един миг маркучите бяха изпокъсани, а машините – съборени.

От този момент сметките, които трябваше да плаща Щром, започнаха бързо да растат. Слонът се ядоса. Между него и хората беше обявена война и той правеше всичко възможно да им покаже, че тази война ще им струва скъпо. Бутна в езерото няколко пожарникарски автомобила, направи на трески къщурката на горския пазач, улови един полицай и го запокити на върха на едно дърво. И ако по-рано внимаваше да не прави бели, сега беше необуздан във вредителствата си. Но и в разрушителната си дейност проявяваше същия необикновен ум, затова можеше да причини много по-големи пакости от някой обикновен, макар и побеснял слон.

Щом получи съобщение за събитията във фриденсдорфското лесничейство, шефът на полицията заповяда: да се мобилизират големи полицейски отряди, да се въоръжат с пушки, след което да обкръжат лесничейството и да убият слона. Щром беше отчаян – друг такъв слон няма да се намери. Дълбоко в душата си директорът вече се беше примирил, че ще му се наложи да плати за лудориите на слона: Хойти-Тойти ще върне всичко с лихвите, само и само да се вразуми. Щром молеше шефа на полицията да отложи изпълнението на заповедта – все още се надяваше да се справи някак с опърничавия слон.

– Мога да ви дам десет часа – отвърна шефът на полицията. – След час цялото лесничейство ще бъде обкръжено. Ако се наложи, в помощ на полицията ще извикам и войска.

Щром свика извънредно съвещание, в което участваха едва ли не

всички артисти и служещи в цирка, присъствуваше и директорът на зоологическата градина с помощниците си. Пет часа след съвещанието лесничейството беше покрито със замаскирани ями и капани. Всеки обикновен слон би се хванал в хитро поставените примки. Но Хойти си беше Хойти. Заобикаляше заградените места, късаше маскировката на ямите, не настъпваше дъските, свързани с окачено на въже тежко гюлле. Ако падне върху главата на слона такова гюлле, би могло да го зашемети и събори.

Срокът изтичаше, подсилените отряди все повече стягаха пръстена на блокадата. Полицаяте с пушките се приближаваха към езерото, край което се намираше слонът. Между стволите на дърветата вече се виждаше грамадното туловище на Хойти. Той поемаше вода с хобот, вирваше го и изригваше цял фонтан, който се разпадаше във въздуха и се сипеше като дъжд върху широкия му гръб...

– Готови! – изкомандува тихо офицерът. Сетне извика: – Огън!

Гръмна залп. Горският гъсталак отвърна с многократно ехо. Слонът наведе глава встрани и, облян в кръв, се втурна право към хората. Полицаяте стреляха, а той, без да обръща внимание на куршумите, продължаваше да препуска. Полицаяте бяха добри стрелци, но не познаваха анатомията на слона и куршумите им не засягаха жизненоважните му центрове – мозъка и сърцето. От болка и страх слонът изрева диво и опъна напред хобот, сетне бързо го прибра – хоботът е много важен орган, без него животното ще загине; затова слоновете го използват като отбранително или нападателно оръжие само в краен случай. Хойти наведе глава и огромните му бивни, дълги по два и половина метра и тежки по петдесет килограма всеки, се насочиха като страшни тарани към враговете. Гледката беше ужасна. Но дисциплината все още задържахше хората – продължаваха да стоят на местата си и да стрелят непрекъснато.

Слонът разкъса веригата, измъкна се от блокадата и се скри.

Подире му беше организирана потеря, но съвсем не беше лесно да го уловят или дори настигнат. Полицейските отряди бяха принудени да се придвижват по пътищата, а слонът вървеше направо, вече без да подбира пътища – през градини, бостани, поля, гори.

ВАГНЕР СПАСЯВА ПОЛОЖЕНИЕТО

Щром кръстосваше из кабинета и повтаряше отчаян:

– Разорен съм! Разорен съм!... Ще трябва да хвърля цяло състояние, за да покрия загубите, причинени от слона, а самият Хойти-Тойти рано или късно ще бъде застрелян. Каква загуба! Каква невъзвратима загуба!

– Телеграма! – обяви влезлият слуга и подаде с поднос един лист на Щром.

„Разбира се! – помисли си директорът. – Сигурно е съобщение, че слонът е убит... Телеграма от СССР ли? Странно! Кои ли може да я праща?...“

„Берлин цирка Буш до директора Щром.

Току-що прочетох телеграма вестник бягство слон точка Веднага молете полиция отмени заповед убийство слона точка Нека ваш служител предаде на слона следното двоеточие кавички Сапиенс Вагнер лети Берлин върнете се цирк Буш точка Ако не се подчини запетая можете застреляте точка Професор Вагнер.“

Щром препрочете телеграмата.

„Нищо не разбирам! Явно професор Вагнер познава слона, щом споменава предишното му име Сапиенс в телеграмата. Но защо Вагнер се надява, че слонът ще се върне, щом научи за пристигането му в Берлин?... Както и да е, тази телеграма ни дава малък шанс за спасяването на слона.“

Директорът започна да действа. С доста мъка успя да придума шефа на полицията да „спре военните действия“. При слона веднага беше изпратен Юнг с аероплан.

Юнг размаха бяла кърпа като истински парламентър, приближи се до слона и заяви:

– Дълбокоуважаеми Сапиенс! Професор Вагнер ви поздравява. Той пристига в Берлин и иска да ви види. Мястото на срещата е цирк „Буш“. Заявявам ви, че нито един човек няма да ви докосне, ако се върнете обратно.

Слонът изслуша внимателно Юнг, помисли си, сетне го подхвана с хобота, покачи го на гърба си и с равномерна стъпка се отправи обратно на север, към Берлин. По такъв начин Юнг получи ролята на заложник и

пазач – никой не би посмял да стреля в слона, след като на шията му е седнал човек.

Слонът вървеше пеша, а професор Вагнер с асистента си Денисов летеше с аероплан, затова пристигна преди Хойти-Тойти и веднага отиде при Щром.

Директорът беше уведомен вече с телеграма, че само при споменаването на името Вагнер, Хойти-Тойти отново станал кротък и послушен и се връща в Берлин.

– Кажете, моля, при какви обстоятелства се сдобихте със слона и знаете ли историята му? – попита Вагнер директора.

– Купих го от някой си мистър Никс, търговец на кокосово масло и орехи. Мистър Никс живее в Централна Африка, на река Конго, близо до град Матада. Според думите му слонът сам отишъл при него един ден, когато децата му играели в градината, и започнал да прави всякакви фокуси – изправял се на задните крака и танцувал, жонглирал с тояжки, заставал на предни крака, като се подпирал с бивни в земята и при това толкова смешно махал с опашка, че децата на Никс се търкаляли по ливадата от смях. Те нарекли слона Хойти-Тойти, може би знаете, че на английски това значи „игрив пъргав“, а понякога като междуметие – „и таз добра“. Слонът свикнал с прякора си и ние му го оставихме, след като го получихме. Ето всички документи за покупката. Всичко е напълно легално и сделката едва ли ще може да се оспори.

– Нямам намерение да ви оспорвам сделката – каза Вагнер – Слонът има ли някакви особени белези?

– Да, на главата си има големи белези от рани. Мистър Никс предполагаше, че ги е получил, когато са го ловили. Диваците ловят слонове по много варварски начини. Тъй като тия шевове разваляха донякъде вида му и можеха да предизвикат неприятно чувство у публиката, то ние му слагаме на главата специална шапка, украсена с коприна и пискюли.

– Така. Няма никакво съмнение, че това е той.

– Кой той? – попита Щром.

– Слонът Сапиенс. Моят изчезнал слон. Улових го, когато бях на научна експедиция в Белгийско Конго, и го дресирах. Но една нощ избяга в гората и повече не се върна. Всичките ни усилия да го намерим бяха напразни.

– Значи все пак предявявате претенции за слона? – попита директорът.

– Аз не, но самият слон може да предяви някои претенции. Там е

работата, че го дресирах по нови методи, които дават наистина изумителни резултати. Вие сам сте могли да се убедите какво необикновено развитие на умствените способности на слона успях да постигна. Бих казал, че Сапиенс, или Хойти-Тойти, както се казва той сега, притежава до голяма степен човешко съзнание, ако мога така да се изразя. Когато четях във вестниците за изумителните способности на слона от вашия цирк, още тогава реших, че само моят Сапиенс е способен на такива неща: да чете, смята и дори да пише – нали аз го научих на всичко това! Докато Хойти-Тойти мирно забавляваше берлинчани, не смятах за нужно да се намесвам. Но слонът се разбунтува. Значи е бил недоволен от нещо. Реших да му дойда на помощ. Сега той трябва да реши съдбата си сам. Има право. Не забравяйте, че ако не се бях появил навреме, слонът отдавна вече да беше мъртъв – щяхме да го загубим и двамата. Насила не ще го накарате да остане при вас – надявам се, че се убедихте в това. Но не мислете, че искам да ви го отнема на всяка цена. Ще поговоря с него. Може би ако промените режима му, ако отстраните онова което го е дразнило, ще реши да остане при вас.

– „Ще поговоря със слона“! Къде се е чуло и видяло такова нещо! – разпери ръце Щром.

– Друг слон като Хойти-Тойти няма. Впрочем, скоро ли ще пристигне в Берлин?

– Тая вечер. Изглежда, много бърза за срещата си с вас; както ми телеграфираха, върви със скорост двадесет километра в час.

Същата вечер след завършването на цирковото представление се състоя среща между Хойти-Тойти и професор Вагнер. Щром и Вагнер с асистента си Денисов стояха на арената, когато през вратата на артистите влезе Хойти-Тойти все още с Юнг на врата си. Зърнал Вагнер, слонът хукна към него, протегна хобота си като ръка и Вагнер стисна „ръката“ му. Сетне слонът свали Юнг от гърба си и покачи на негово място Вагнер. Професорът вдигна огромното ухо на слона и прошепна нещо в него. Слонът кимна с глава и започна бързо-бързо да помахва с края на хобота си пред лицето на Вагнер, който следеше внимателно тези движения.

На Щром не му се понрави тази тайнственост.

– И така, какво реши слонът? – попита нетърпеливо той.

– Слонът пожела да вземе малко отпуска, за да може да ми разкаже някои интересни за мене неща. След отпуската е съгласен да се върне в цирка, при условие че господин Юнг се извини пред него за грубостта си и обещае никога вече да не прибегва към физически мерки на

въздействие. Слонът не усеща ударите, но по принцип не желае да понася никакви оскърбления.

– Аз ли... съм бил слона?... – попита Юнг, като направи учудена физиономия.

– С дръжката на метлата – каза Вагнер. – Не отричайте, Юнг, слонът не лъже. Трябва да се държите така вежливо със слона, сякаш той е...

– ... самият президент на републиката?

– ... сякаш той е човек, и не какъв да е, а човек с развито чувство за собствено достойнство.

– Като някой лорд ли? – язвително попита Юнг.

– Достатъчно! – извика Щром. – Вие, Юнг, сте виновен за всичко и ще си понесете наказанието. Кога смята... господин Хойти-Тойти да излезе в отпуска и къде?

– Ще тръгнем с него на пешеходна разходка – отвърна Вагнер. – Ще бъде много приятно. С асистента ми Денисов ще седнем на широкия гръб на слона и той ще ни откара на юг. Слонът изрази желание да попаде на швейцарските ливади.

Денисов беше само двадесет и три годишен, но въпреки младостта си вече беше направил няколко открития в областта на биологията. „От вас ще стане учен“ – каза Вагнер и го покани да работи в неговата лаборатория. Младежът се зарадва неописуемо. Професорът също беше доволен от помощника си и навсякъде го водеше със себе си.

– „Денисов“ или „Аким Иванович“ е прекалено дълго – каза Вагнер в първия ден на съвместната им работа. – Ако всеки път се обръщам към вас с „Аким Иванович“, за една година ще загубя за това четиридесет и осем минути. А за четиридесет и осем минути може да се направи много. Затова изобщо ще избягвам да се обръщам към вас по име. А ако трябва да ви извикам, ще казвам „Ден!“ – кратко и ясно. А вие можете да ме наричате Ваг. – Вагнер умееше да уплътнява времето си.

На сутринта всичко беше готово. Вагнер и Денисов се настаняха свободно на широкия гръб на Хойти-Тойти. От вещите си взеха само необходимото.

Щром ги изпрати въпреки ранния час.

– А с какво ще се храни слонът? – попита директорът.

– В градовете и селата ще даваме представления – рече Вагнер – и зрителите ще хранят слона. Сапиенс ще изхрани не само себе си, но и нас. Довиждане.

Слонът вървеше бавно по улиците. Но когато отминаха последните

градски къщи и пред пътешествениците се опъна лентата на шосето, слонът ускори крачка, без да го канят. Изминаваше не по-малко от дванадесет километра в час.

– Ден, сега ще ви се наложи да си имате работа със слон. И за да го разберете по-добре, трябва да се запознаете с доста необикновеното му минало. Вземете тази тетрадка. Това е пътен дневник. Написан е от вашия предшественик Песков, с когото бях на пътешествие в Конго. С Песков се случи една трагикомична история, която ще ви разкажа някога. А сега четете.

Вагнер се премести по-близо до главата на слона, закрепил пред себе си малка масичка и започна да пише едновременно в две тетрадки – с дясната и лявата си ръка. Вагнер никога не правеше по-малко от две неща едновременно.

– И така, разказвайте! – рече той, като се обръщаше явно към слона. Слонът протегна хобота си почти до ухото на Вагнер и започна бързо да свишти с кратки прекъсвания:

– Ф-фф-ффф-ф-фф-ффф...

„Също като азбуката на Морз“ – помисли си Денисов, докато отваряше дебелия тетрадка с мушамена подвързия.

С лявата си ръка Вагнер записваше онова, което му диктуваше слонът, а с дясната пишеше научен труд. Слонът продължаваше да върви равномерно и плавното полюляване почти не пречеше на писането. Денисов отвори дневника на Песков и бързо потъна в четенето.

Ето съдържанието на този дневник.

„РИНГ НЕ МОЖЕ ДА БЪДЕ ЧОВЕК...“

„27 март. Струва ми се, че съм попаднал в кабинета на Фауст. Лабораторията на професор Вагнер е невероятна. Какво ли няма тук! Физика, химия, биология, електроника, микробиология, анатомия, физиология... Като че ли няма област на знанието, от която да не се интересува Вагнер, или Ваг, както моли той да го наричам. Микроскопи, електроскопи, електроскопи... всевъзможни «скопи», които позволяват да се види недостъпното за едно невъоръжено око. Сетне започват подобни «въоръжения» за ухото: ушни «микроскопи», с чиято помощ Вагнер чува хиляди нови звуци – «и шепота на морските гадина, и дрямката на старата лоза». Стъкло, мед, алуминий, каучук, фаянс, ебонит, платина, злато, стомана – в най-различни форми и съчетания. Реторти, колби, стъклени серпантини, епруветки, лампи, бобини, спирали, шнурове, електрически ключове, прекъсвачи, бутони... Всичко това не отразява ли сложността на мозъка на самия Вагнер? А съседната стая е истински паноптикум: там Вагнер размножава тъкани от човешко тяло, подхранва жив пръст, отрязан от човек, заешко ухо, кучешко сърце, овнешка глава и... човешки мозък. Жив, мислещ мозък! На мене ми е възложено да се грижа за него. Професорът разговаря с него, като натиска с пръст по повърхността му. А мозъкът се подхранва със специален физиологичен разтвор, за чието качество съм длъжен да следя. От известно време Вагнер промени състава на разтвора, започна да «храни усилено мозъка» и – невероятно! – мозъкът започна много бързо да расте. Не бих казал, че този мозък, голям колкото едра диня, е красиво зрелище.

29 март. Ваг усилено се съвещава за нещо с мозъка.

30 март. Тая вечер Ваг ми каза:

– Това е мозъкът на младия германски учен Ринг. Човекът загина в Абисиния, но мозъкът му, както виждате, продължава да живее и мисли. Напоследък обаче изпадна в меланхолия. Окоето, което му приспособих, не го задоволява. Искане само да гледа, но и да чува, не само да лежи неподвижно, но и да се движи. За съжаление изказа желанието си малко късно. Да го беше казал по-рано, току-виж бях успял да го удовлетвори. Бих потърсил подходящ по размери труп в моргата, за да присадя мозъка на Ринг в главата му. Ако такъв човек е умрял от мозъчна болест, при присаждането на новия, здрав мозък, бих успял да съживя мъртвеца. И мозъкът на Ринг би получил ново тяло и пълноценен живот. Но

работата е там, че правих опит за разрастване на тъканите и сега, както виждате, мозъкът на Ринг се увеличи толкова, че не ще влезе в нито един човешки череп. Ринг не може да бъде човек.

– Какво искате да кажете с това? Че Ринг може да стане нещо друго освен човек ли?

– Именно. Може да стане например слон. Вярно, мозъкът му още не е стигнал до големината на слонския мозък, но и това е въпрос на време. Трябва само да се погрижим мозъка на Ринг да получи желаната форма. Скоро ще ми изпратят слонски череп; ще сложа мозъка в него и ще продължа да подхранвам тъканите му, докато те запълнят цялата мозъчна кухина.

– Да не би да искате да направите от Ринг слон?

– А защо не? Вече говорих с Ринг. Желанието му да вижда, чува, да се движи и да диша е толкова голямо, че той би се съгласил да се превърне дори в свиня или куче. А слонът е благородно животно, силно и дълговечно. И той, тоест мозъкът на Ринг, може да преживее още сто-двеста години. Нима това е лоша перспектива? Ринг даде вече съгласието си...“

Денисов прекъсна четенето на дневника и попита Вагнер:

– Кажете, нима слонът, на който пътуваме...

– Да, да, има човешки мозък – отвърна Вагнер, без да прекъсва писането. – Четете по-нататък и не ми пречете.

Денисов млъкна, но не продължи веднага да чете. Мисълта, че слонът, върху който седят, има човешки мозък, му се струваше чудовищна. Той гледаше животното с чувство на мъчително любопитство и почти суверен ужас.

„31 март. Днес пристигна слонският череп. Професорът го разряза надлъжно през челото.

– Това е – каза той, – за да поместим мозъка и за да можем по-удобно да го извадим, когато ще трябва да го преместим от тоя череп в друг.

Огледах вътрешността на черепа и бях учуден от сравнително малкото пространство, отделено за мозъка. Отвън слонът изглежда много «по-умен».

– От всички сухоземни животни – продължаваше Вагнер – слонът има най-развити челни дялове. Виждате ли? Цялата горна част на черепа се състои от въздушни камери, които неспециалистът обикновено смята за вместилище на мозъка. А сравнително неголемият мозък е

скрит ей тук, надълбоко; това е примерно в областта на ухото. Затова изстрелите, насочени в предната част на главата, обикновено не стигат до целта – куршумите пробиват няколко костени прегради, но не засягат мозъка.

С Ваг пробихме няколко отвора в черепа, за да прекараме през тях тръбичките, които ще снабдяват мозъка с хранителен разтвор, сетне внимателно сложихме мозъка на Ринг в една от половините на черепа. Мозъкът все още беше по-малък от предназначения му вместилище.

– Нищо, по пътя ще го изпълни – рече Вагнер и намести втората половина от черепа.

Да си призная, не ми се вярва опитът на Ваг да успее, макар и да знам за многото му необикновени изобретения. Но тук работата е извънредно сложна. Трябва да се преодолеят огромни препятствия. Преди всичко трябва да се мери жив слон. Да го изпишем от Африка или Индия би било прекалено скъпо. При това по една или друга причина той може да излезе неподходящ. Затова Ваг реши да вземе със себе си мозъка на Ринг в Африка, в Конго, където е бил вече, там да улови слон и да направи операцията по присаждането на мозъка. Да направи присаждане! Лесно е да се каже! Това не е като да преместиш ръкавицата си от единия джоб в другия. Трябва да се намерят и съединят всички нервни окончания, всички вени и артерии. Въпреки сходството между анатомията на човека и животното, все пак разликите са огромни. Как ли ще успее Ваг да спои ведно тези две системи? При това цялата сложна операция трябва да бъде направена на жив слон...“

МАЙМУНСКИЯТ ФУТБОЛ

„27 юни. Налага ми се да пиша наведнъж за много дни. Пътешествието беше богато не само с удоволствия. Още на парахода и особено после, в лодката, започнаха да ни досаждат москитите. Наистина, когато пътувахме по средата на реката, все още широка като езеро, те бяха по-малко. Но достатъчно беше да се приближим към брега и веднага ни обкръжаваше цял облак москити. Когато се къпехме, навсякъде по нас се лепяха черни мухи и смучеха кръв. А когато слязохме на брега и продължихме пеша, започнаха да ни преследват нови врагове: дребни мравки и пясъчни бълхи. Всяка вечер ни се налагаше да оглеждаме краката си и да се чистим от тия бълхи. Змиите, стоножките, пчелите и осите също ни създаваха много грижи.

Не беше лесно и придвижването ни през горските гъсталаци. А на откритите места ходехме едва ли не по-трудно – тревата е много гъста, с дебели стъбла, високи до четири метра. Вървиш между две зелени стени – наоколо нищо не се вижда. Страшно! Острите листа дращят лицето и ръцете. Настъпиш някое стъбло – спъва те, увива се около краката ти. По листата се е насъбрала от дъждовете вода – излива се отгоре ти като из ведро. Принуждавахме се да вървим в индийска нишка по тесните пътеки, прокарани в горите и степите. Това бяха единствените пътища по тия места. Експедицията ни беше от двайсет души, осемнайсет от тях – носачи и водачи от негърското племе фани.

Най-сетне сме пред целта. Разположихме лагера на брега на езерото Тумба. Нашите водачи си почиват. Отдали са се на риболов. Налага ни се да ги откъснем с големи мъки от това занимание, за да ни помогнат да се настаним на ново място. Имаме две големи палатки. Мястото за лагера е избрано добре – върху сух хълм. Тревата не е висока. Наоколо се вижда надалеч. Мозъкът на Ринг понесе благополучно пътешествието, чувствава се удовлетворително. С нетърпение очаква завръщането си в света на звуците, багрите, мирисите и другите усещания. Ваг го успокоява, че му е останало малко да чака. Професорът е зает с някакви тайнствени приготовления.

29 юни. В лагера цари паника: съвсем наблизо фаните намериха пресни лъвски следи. Отворих сандъка с пушките и раздадох на онези, които заявиха, че могат да стрелят, и днес следобед организирах пробна стрелба. Това е нещо ужасно! Те опират приклада на пушката в корема

или коляното си, премятат се от отката и пускат куршумите с отклонение сто и осемдесет градуса от целта. Затова пък удоволствието им надминава всякакви граници. Вдигат неопишуема връва. Като нищо ще съберат при нас гладните зверове от целия басейн на Конго.

30 юни. Снощи лъвът е идвал съвсем близо до лагера. Има веществени доказателства – разкъсал е дива свиня и я е изял почти без остатък. Черепът на свинята е строшен като орех, а ребрата ѝ са начупени на малки парчета. Не бих искал да попадна в тая костотрошачка!

Фаните са напласнени. Щом се свечери, скупчват се при нашите палатки, палят огньовете и поддържат огъня цяла нощ. Разбрах какво е това страх на първобитен човек от ужасния звяр. Когато реве лъвът – а няколко пъти вече чух рева му, – усещам как страхът на далечните предци се събужда в кръвта ми и сърцето ми замира в гърдите. Дори не ми се бяга, ще ми се да се свия като топка на земята или да се зария в нея като къртица, а Ваг сякаш не чува никакъв лъвски рев. Продължава да майсори нещо в палатката си. Тая сутрин след закуската излезе при мене и ми каза:

– Рано утре отивам в гората. Фаните казваха, че до езерото води стара слонска пътека. Слоновете са ходили на водопой близо до нашия лагер. Но те си сменят често пасищата. «Просеката», направена от тях в гората, е започнала да зараства. Значи са се преместили някъде по-далече. Трябва да ги намерим.

– Но нали знаете, че един лъв ни идва на гости? Не рискувайте да тръгвате сам и без пушка – предупредих Ваг.

– Не ме е страх от никакви зверове – отвърна ми той – знам една вълшебна дума. – И гъстите му мустаци се разшаваха от скрита усмивка.

– Нима ще влезете в гората без пушка?

Ваг кимна утвърдително.

2 юли. Любопитни неща се случиха през тия дни. Снощи лъвът рева пак и от страх ме присви стомахът, кръвта ми се смръзна. На разсъмване се миех до палатката си, когато от съседната излезе Ваг. Беше с бархетен костюм, корков шлем и здрави обувки с дебели подметки. Костюмът е походен, но не носи нито раница, нито пушка. Поздравих Ваг с добро утро. Той ми кимна и като пристъпваше внимателно, както ми се стори, тръгна напред. Крачката му постепенно ставаше все по-уверена, докато най-сетне той тръгна с обикновената си равномерна и бърза походка. Така вървя до склона на нашия хълм. Когато пътеката започна да става стръмна, Ваг вдигна ръце и... тук се случи нещо необикновено,

което накара мене и фаните да извикаме от учудване.

Тялото на Ваг започна отначало бавно, а след това все по-бързо да се върти във въздуха – като че ли правеше салто с изпънато тяло върху трапец; за миг то приемаше хоризонтално положение, сетне главата му отиваше долу, а краката – горе; като описваха кръгове, главата и краката му продължаваха да сменят местата си. Накрая въртенето на тялото му се засили толкова много, че краката и главата му се сляха в едно неясно колело, а средата на туловището изпъкна като тъмно петно. Така продължаваше, докато Ваг стигна подножието на хълма. Като се търкулна още няколко метра по равното, той се изправи и се упъти към гората с нормалната си крачка.

Не можах да разбера нищо, а фаните – още по-малко. Те не само се учудиха, но се и уплашиха – за тях видяното беше свръхестествено, разбира се. А за мене това търкаляне беше още една от загадките, които Ваг честичко ми поставяше.

Но загадките са си загадки, а лъвът си е лъв. Страх ме е, че Ваг се надценява. Знаем, че кучето може да се изплаши със «свръхестествено» явление: вържете един кокал с тънък канап или косъм и го хвърлете на кучето. И щом то понечи да захапне кокала, дръпнете го. Кокалът изведнъж ще тръгне по пода, сякаш бяга от кучето. То ще се изплаши от това необикновено явление, ще подвие опашка и ще избяга от «оживелия» кокал. Но дали лъвът ще подвие опашка и ще избяга от преобръщания се във въздуха Ваг? Съмнявам се. Не мога да оставя Ваг без охрана.

И като взех пушки, съпроводен от четиримата най-храбри и съобразителни фани, тръгнах подир Ваг. Той вървеше напред, без да ни забелязва, по доста широката горска просека, прокарана от слоновете. Хилядите животни, отиващи на водопой, я бяха утъркали. Само на някои места преграждаха пътя ни паднали дънери или вършини. Пред всяко такова препятствие Ваг се спираше, някак странно повдигаше крак – много по-високо, отколкото беше нужно, и правеше широка крачка. Някой път след това тялото му, без да се прегъва, се накланяше напред, сетне се изправяше до отвесно положение и той продължаваше пътя си. Ние го следвахме на известно разстояние. Отпред блесна ярка светлина. Пътят се разширяваше и излизаше на горска поляна.

Ваг излезе от сянката я тръгна по осветената от слънцето поляна, когато чух някакво странно мърморене или ръмжене, което можеше да принадлежи само на голям ядосан или разтревожен звяр. Но то не приличаше на лъвски рев. Фаните споменаха шепнешком животното, но аз не знаех тукашните наименования. От лицата и движенията на

спътниците ми разбрах, че се страхуват от звяра, издаващ ръмженето, не по-малко, отколкото от лъва. Но не изоставаха от мене, а аз, усетил бедата, се разбързах. Когато излязох на поляната видях любопитна картина.

Вдясно от мене, на десетина метра от гората, седеше на земята малко горилче, високо колкото десетгодишно момче. Близо до него – сивкаворижава горилка самка и огромен самец. Ваг вървеше доста бързо по равната поляна и явно преди да забележи седналите в тревата животни, се озова между малкото и родителите му. Видял човека, самецът издаде същия сърдит хрипкав звук, който бях чул още в гората. И Ваг забеляза зверовете – гледаше към мъжката горилка, но продължаваше да върви с обикновената си крачка. Пред вида на човека малкото горилче изведнъж изпищя и бързо-бързо се покатери на близкото дърво.

Мъжкарят издаде втори предупредителен звук. Горилите избягват човека, но ако нуждата ги накара да влязат в бой, проявяват безстрашие и необикновена свирепост. Забелязал, че човекът не се връща и очевидно уплашен за рожбата си, самецът изведнъж се изправи на крака и зае войнствена поза. Не знам има ли по-страшен звярът от това уродливо подобие на човека. Мъжкарят беше с огромен за една маймуна ръст – като средно висок човек, – но гърдният му кош ми се видя едва ли не двойно по-широк. Туловището му – непропорционално голямо. Дългите му ръце – дебели като греди. Китките и стъпалата – несъразмерно големи. Под силно изпъкналите надочни дъги – свирепи очи, а в зиналата паст се белеят огромни зъби.

Звярът толкова силно започна да блъска с косматите си юмручища по бървообразния си гърден кош, че вътре започна да кънти като в празна каца с вместимост четиридесет ведра. Сетне заръмжа и като се опираше на земята с дясната си ръка, побягна право към Ваг.

Да си призная, бях толкова развълнуван, че не можах да сваля пушката от рамо. А горилката прекоси за няколко секунди пространството, отделящо я от Ваг и... тук пак се случи нещо необичайно.

Звярът с цялата си сила се блъсна в някаква преграда, изрева и падна на земята. Ваг не падна, а се преметна във въздуха като на трапец – с вдигнати ръце и опънато тяло. Неуспехът разяри още повече мъжкаря. Той се изправи и още веднъж се опита да се хвърли върху Ваг. Но тоя път прелетя над главата му и отново се тръшна на земята. Самецът побесня. Зарева, заръмжа, разпени се и започна да се нахвърля върху Ваг, като се опитваше да го обхване с чудовищно дългите си ръце. Но между горилката и Ваг имаше някаква невидима, но сигурна преграда. По

движението на ръцете на горилата разбрах, че това ще да е кълбо. Невидимо, прозрачно като стъкло, недаващо никакви отблясъци и здраво като стомана. Ето какво било поредното хрумване на Ваг!

Щом се убедих в пълната му безопасност, загледах с интерес необикновената игра. Моите фани подскачаха от възхита и дори захвърлиха пушките. А играта ставаше все по-оживена. Изглежда, и женската горילה с не по-малко любопитство от нас наблюдаваше освирепелия си съпруг. Изведнъж и тя нададе войнствен крясък и се втурна да му помогне. Играта придоби нов характер. Горилите яростно се хвърляха върху невидимото кълбо и то започна да подскача от едно място на друго, също като футболна топка. Не е весело да си вътре в такава топка, когато разгорещените футболисти са горили! Опънатото като струна тяло на Ваг все по-често се превърташе като колело, докато се подмяташе насам-натам. Сега разбрах защо тялото му е опънато, а ръцете – вдигнати нагоре: опира се в стените на кълбото, за да не се пребие. Изглежда, стените са необикновено здрави. Когато горилите нападаха кълбото от две страни едновременно и го «изритваха» нагоре, то подскачаше на три метра височина и не се разбиваше при падането си на земята. Но Ваг явно започна да се уморява. Човек не може да издържи дълго време така опънат с напрегнати мускули. И ето че Ваг изведнъж приклепна и падна на дъното на кълбото.

Работата ставаше сериозна. Вече не можехме да бъдем само зрители. Викнах на фаните, накарах ги да вдигнат пушките от земята и тръгнахме към кълбото. Но забраних на туземците да стрелят без моя заповед, защото ме беше страх да не би случайно да улучат Ваг – не знаех дали невидимото кълбо ще устои на куршумите. Освен това то не можеше да бъде плътно – Ваг би се задушил – сигурно има отвори, през които куршумите могат да проникнат.

Приблжихме с шум и викове, за да привлечем вниманието, и успяхме. Мъжкарят пръв обърна глава към нас и изрева заплашително. Видял, че това не ни прави впечатление, тръгна срещу нас. Щом се отдалечи от кълбото, стрелях. Куршумът улучи горилата в гърдите – разбрах по кървавата струя, която заля синкаворижавата козина. Животното врясна, хвана се за гърдите, но не падна, а хукна още по-бързо срещу мене. Стрелях още веднъж и го улучих в рамото. В тоя миг горилата беше вече пред мене и изведнъж сграбчи с лапа дулото на пушката. Като я изтръгна с необикновена сила, прегъна цевта и строши приклада. Това не го задоволи, защото впи зъби в пушката и започна да я гризе като кокал. Сетне неочаквано се олюля, строполи се, крайниците му се

сгърчиха конвулсивно, без да изпускат оръжието. Самката побърза да се скрие.

– Пострадахте ли много? – чух сякаш отдалече гласа на Ваг. Дали започнах да чувам лошо, защото ме посбъхти горилата?

Вдигнах очи и видях застаналия над мене Ваг. Сега, когато беше до мене, забелязах около тялото му нещо като неясна обвивка. Вгледах се още по-внимателно и се убедих, че не виждам обвивката, която беше напълно прозрачна, а следи от лапите на горилите и кал, полепнала тук-там по повърхността на кълбото.

Ваг, изглежда, забеляза, че гледам петната по невидимата му сфера. Усмихна се и каза:

– Ако почвата е влажна или разкаляна, по повърхността на кълбото остават следи и то става видимо. Но нито пясъкът, нито сухите листа се лепят по него. Ако дойдохте вече на себе си, ставайте да си вървим. По пътя ще ви разкажа за новото си изобретение.

Станах и огледах Ваг. И той беше пострадал малко – по лицето му се виждаха синини.

– Нищо, ще ми мине – рече той. – Това ми е за урок. Излиза, че в дебрите на африканските лесове не може да се ходи без пушка, дори ако се намираш в ей такова непристъпно кълбо. Кой би си помислил, че ще се озова във футболна топка!

– И на вас ли ви хрумна това сравнение?

– Разбира се. И така, слушайте. Не ви ли се е случвало да прочете-те, че в Америка е изобретен особен метал, прозрачен като стъкло, или стъкло, здраво като метал? Казват, че от този материал е построен аероплан. Удобството му е напълно разбираемо: той е почти невидим за врага. Казвам *почти*, летецът трябва да бъде видим, както се виждам и аз през моето кълбо. Та значи отдавна си мислех как да си построя такава крепост, която да не ми пречи да виждам всичко, да наблюдавам животните, и същевременно да ме защитава, ако зверовете ме видят и нападнат. Направих няколко опита и постигнах целта си. Това кълбо е направено от каучук. О, хората все още използват далече не всички качества на този необикновено полезен материал! Успях да направя каучука прозрачен като стъкло и здрав като стомана. Въпреки днешното ми не съвсем приятно приключение, което би могло да завърши още по-неприятно, ако не ми бяхте помогнали навреме, смятам, че изобретението ми е много сполучливо и целесъобразно. Ами горилите? Кой би помислил, че ще ги срещна тук? Наистина това е доста затънтено местенце, но обикновено горилите живеят в още по-диви и непроходими дебри.

– А как се движите?

– Много лесно. Нима не виждате? Настъпвам с крак вътрешната стена на кълбото и с тежестта на тялото си го карам да се търкаля напред. На повърхността на кълбото има отвори, за да мога да дишам. Кълбото е съставено от две половини; влизам в него и се затварям, като стягам специалните ремъци, направени от прозрачен каучук. Всъщност известно неудобство е, че кълбото се задържа трудно на наклоните, започва да се търкаля бързо и на човек му се налага да прави физкултурни упражнения. Но защо пък не?“

НЕВИДИМИТЕ ПРИМКИ

„20 юли. Отново прекъсване в моя дневник.

Слоновете явно се бяха отдалечили много. Наложих ни се да напуснем лагера и да вървим няколко дни по слонската пътека, докато найсетне срещнахме по-пресни следи от стадото. А след още два дни нашите фани откриха мястото на слоновия водопой. Фаните са опитни ловци на слонове и знаят много начини за лов. Но Ваг предпочете своите оригинални методи. Нареди да занесат на слонската пътека един сандък и започна да вади от него нещо невидимо. Фаните се взираха със суеверен ужас в ръцете на човека, които правеха движения, сякаш вадеха и местеха нещо, макар това «нещо» да беше невидимо като въздуха. Те сигурно смятаха Вагнер за велик магьосник.

Ваг не ми беше казал нищо още, но аз се досетих – ловните приспособления от сандъка са направени от същия невидим материал, както и кълбото.

– Елате да го разгледате – рече ми Вагнер, видял, че умирам от любопитство.

Приближих се, посегнах във въздуха и изведнъж напипах въже, дебело не по-малко от сантиметър.

– Каучук?

– Да, една от безбройните разновидности на каучука. Тоя път го направих гъвкав като въже. Но стоманената здравина и невидимостта остават същите, като на материала за кълбото. От тези невидими въжета ще направим примки и ще ги заложим по стъпките на слона. Животното ще се оплете и ще попадне в ръцете ни.

Не мога да кажа, че това беше лесна работа – полагането на земята на невидимите въжета и връзването на примките. Самите ние неведнъж се спъвахме във «вървите» и падахме. Но привечер всичко беше готово и оставаше само да дойдат слоновете.

Беше прекрасна тропическа нощ. Джунглата се изпълни с тайнствени звуци и въздишки. Ту някой сякаш изплакваше – дали някое малко зверче не се разделяше с живота си; ту проехтяваше дивашки смях, от който фаните настръхваха като от мразовит полъх.

Слоновете се приближиха неусетно. Огромният водач вървеше малко пред стадото, протягаше дългия си хобот и непрекъснато помахваше с него. Той поемаше хилядите нощни мириси, класифицираше ги и

отбелязваше ония, които таяха някаква опасност в себе си. Няколко метра пред нашите невидими заграждения слонът изведнъж се закова на място и протегна хобота си право напред – така, както никога досега не бях виждал. Усилено душеше нещо. Може би беше усетил миризмата на нашите тела, макар че по съвета на фаните малко преди залез слънце се бяхме изкъпали в езерото и изпрали бельото си – на екватора човек се поти всеки ден.

– Лоша работа – прошепна Ваг. – Слонът надуши присъствието ни; и смятам, че е уловил миризмата не на телата ни, а на каучука. Не помислих за това...

Слонът явно се чудеше какво да прави. Явно се беше сблъскал с нова за него миризма. С какво ли го заплашва тя? Слонът пристъпи нерешително напред, може би за да се запознае по-отблизо с източника на странната миризма. Направи няколко крачки и стъпи в първата примка. Разтърси предния си крак, но невидимото препятствие не го пускаше. Слонът все по-силно опъваше «връвта». Забелязахме как се пристяга кожата му малко над стъпалото. Гигантът така се дръпна назад с цялото си туловище, че задницата му почти докосна земята. Кожата – чудовищно дебелата слонска кожа – не издържа: натискът на «въжето» я срязва и по крака му потече гъста тъмна кръв.

А «връвта» на Ваг издържаше на необикновения напън.

Ние вече предчувствувахме победата. Но тук се случи нещо непредвидено. Дебелото дърво, за което беше вързано «въжето», рухна като подсечено с брадва. От изненада слонът падна назад, бързо се изправи, обърна се и изчезна с тревожно тръбене.

– Провалихме се! – каза Вагнер. – Сега слоновете няма да се приближат до мястото, където ще заложим невидимата, но различима по миризмата си клопка. Или ще ми се наложи да използвам химическо дезодориране. Химическо... Хм... миризмата... тъй... – Вагнер се замисли дълбоко. – А защо пък не? – продължи той. – Знаете ли каква мисъл мина през главата ми: дали за залавянето на слон не биха могли да се приложат химически средства, например газова атака. Ние не трябва да убиваме слона – това не е трудно да се направи, – а да го упоим. Ще се въоръжим с противогазови маски, ще донесем балон с газ и ще го изпразним по ей тая горска пътека. Околната зеленина е много гъста – като истински зелен тунел; газът ще се задържи достатъчно дълго... А има и още по-просто средство!...

Вагнер изведнъж се засмя. Някаква мисъл му се стори много забавна.

– Сега само трябва да открием къде ще тръгнат слоновете на водопой. Тук едва ли ще се върнат...“

ВОДКА ЗА СЛОНОВЕ

„21 юли. Фаните откриха новото място за водопой. Това е малко горско езеро. Когато слоновете се напиха и потънаха в гъсталака, Ваг, аз и туземците се хванахме за работа. Разсъблякохме се, влязохме във водата и започнахме да набиваме по дъното гъста редица колове, като отделихме по тоя начин малка част от езерото. Сетне плътно намазахме с глина подводната стена. Стана нещо като ограда. Бентът загради част от езерото точно на мястото, където слоновете идваха на водопой.

– Отлично – каза Ваг. – Сега ни остава само да «отровим» водата. За това нося много добро средство, напълно безвредно, но действувашо по-силно от алкохола.

Ваг прекара няколко часа в лабораторията си и най-сетне изнесе оттам кофа с «водка за слонове», както я описа. Водката беше излята във водата. Покатерихме се на едно дърво и се приготвихме за наблюдение.

– А слоновете ще пият ли вашата водка? – попитах аз.

– Надявам се тя да им се стори достатъчно вкусна. Нали и мечките пият водка. Дори понякога се превръщат в истински алкохолици. Ш-ш-шт!... Някой иде...

Погледнах към «арената», тя беше просторна.

Ще направя малко отстъпление. Искам да кажа, че пейзажното и архитектурното разнообразие на тропическата гора винаги ме е поразявало. Някъде вървиш през «триетажна» гора: долу – храсталаци и дървета най-много с човешки бой. Над тази гора се издига втора, чиято височина е горе-долу като на нашите северни гори. А над нея се извисява трета, съставена от огромни дървета. Между първите и вторите редици корони има пространства, запълнени само с нишките и въжета на разни пълзящи растения. Такава тройна гора представлява необикновено красиво зрелище. Високо над главата ти – зелени пещери, водопади от зеленина, спускащи се от стъпало на стъпало, зелени планини, устремени в небето. И всичко това е нашарено от перата на птиците и ярките цветове на орхидеята.

После сякаш изведнъж се озоваваш в истински величествен готически храм с гора от исполински колони, издигащи се от покритата с мъх земя до едва различимия купол. Още няколко крачки – и нова промяна – попаднал си в усойни непроходими дебри. Отстрани, отпред, отзад, отгоре – отвсякъде листак. До шия си потънал в треви, мъхове

зелена шума и цветя. Сякаш в зелен водовъртеж. Краката ти се оплитат в мек треволяк, спъват се в паднали стъбла. И когато капнеш от умора и ти се струва че си затънал безнадеждно във въртопа от плътна зеленина, разтваряш хресталака с ръце и се спиращ поразен: намиращ се в огромна пещера със зелен таван. Той е подпрян от «стъלב» с невероятна дебелина. На земята – нито стрък трева – играй на крокет, ако искаш. Със сянката си дървото великан е погубило цялата растителност наоколо, не пропуска нито един слънчев лъч. Клоните му са се спуснали до земята и са враснали в нея. Отдолу царят мрак и прохлада. Неведнъж ни се случваше да си почиваме под сянката на такива гиганти – баобаби, каучукови дървета³, индийски смокини.

Също такова огромно дърво ни приюти сред клоните си. Растеше съвсем близо до водата – така животните, вървящи по слонската пътека, трябваше да пресекат «арената», преди да стигнат до брега. На тази «арена» явно се беше разигравала не една горска драма. На много места се виждаха оглозгани кости от антилопи, биволи и глигани. Недалече започваха степите; затова тук идваха често на водопой и животните на саваната.

На «арената» излезе един глиган. Подире му се появи женска с осем малки глиганчета. Цялото семейство се отправи към водата. След минута се появиха още пет самки, принадлежащи, изглежда, към същото семейство. Глиганът се приближи до водата и започна да пие. Но веднага вирна зурлата, изпръхтя неодобрително и се премести на ново място. Опита – не му хареса. Разтърси глава.

– Не пие – прошепнах на Вагнер.

– Не я усети – също така тихо ми отвърна той.

Вагнер излезе прав. Скоро глиганът престана да тръска глава и започна да пие. Но женската се вълнуваше и както ми се стори, предупреждаваше глиганчетата да не пият. Ала след малко и на нея започна да ѝ харесва. Глиганът, женските и малките пиха много дълго – повече от обикновено. Първи се напиха глиганчетата – изведнъж започнаха да пият, да се закачат едно друго, да тичат по «арената». След малките се опияниха шестте самки. Започнаха да се заваят, да скимтят и да правят несвойствени им неща – ритаха, изправяха се на задни крака, търкаляха се по земята и дори се премятаха презглава. Сетне се изтръшкаха по земята и заспаха заедно с прасенцата. Щом се докара на градус, най-буен

3. Авторът допуска неточност – естествената среда на каучуковото дърво е Южна Америка – Б.пр.

стана глиганът. Загруктя свирепо, нахвърли се върху огромното дърво в средата на «арената» и заби в кората му острите си глигански бивни с такава сила, че после едва успя да ги извади.

Ние така се зазяпахме по лудориите на пияния глиган, че не забелязахме кога са дошли слоновете. Един след друг те се появяваха с отмерена крачка от зелената просека. А в това време площадката около дървото наистина приличаше на циркова арена. Но нито един цирк не беше виждал такава множество четириноги артисти. Да си призная, поуплаших се от многобройните слонски туловища. Слоновете ми се сториха като огромни плъхове. Бяха повече от двайсет.

Но какво прави тоя пияница глиганът! Вместо да спасява кожата си докато е време, той изведнъж изгруктя заплашително и като стрела се втурна срещу слоновете. Големият слон, който водеше стадото, явно не очакваше такава нападение. Той наведе глава и погледна с любопитство нападателя. А глиганът, стигнал до слона, заби дългата си глига в крака му. Слонът бързо сви хобот, наведе още по-ниско глава, подхвана глигана с бивните си и го отхвърли толкова далече, че животното се бухна във водата.

Глиганът загруктя, зарита с крака, излезе на брега, пийна набързо още няколко глътки, сякаш за храброст, и отново се понесе срещу слона. Но тоя път слонът беше нашрек; очакваше глигана с насочени към него бивни. Глиганът се нахвърли срещу бивните и направо се разпра. Слонът се отърси от издъхващото животно и го настъпи с крак. От глигана останаха само главата и опашката. Всичко друго – туловище, крака – стана на каша.

Със същата спокойна, отмерена походка, като че нищо не се е случило, слонът водач прекоси «арената», внимателно заобиколи налягалите по земята спящи женски и малки глигани, слезе при водата и потопи хобот в нея. Зачакахме с любопитство да видим какво ще стане.

Слонът започна да пие, сетне вдигна хобота и започна да шари по водата, явно за да сравни вкуса ѝ от различни места. Мина няколко крачки встрани и потопи хобот във водата извън нашата преграда. Там нямаше опияняваща напитка.

– Надхитри ни! – прошепнах аз. Но в същия миг едва не извиках от учудване. Слонът се върна на старото място и започна да пие от «слонската водка». Изглежда, му се понрави. До водача се наредиха и други слонове. Но нашият бент не беше достатъчно голям, и затова част от стадото пи обикновена вода.

Струваше ми се, че този водопой няма да има край. Видях как

хълбоците на слона се издуха чудовищно. Пиеше, пиеше ненаситно. След половин час равнището на водата в нашето вирче спадна наполовина; след час водачът и другарите му измукаха всичката течност до дъно. Слоновете започнаха да се полюляват, преди още да свършат с пиенето. Един от тях изведнъж се строполи във водата и вдигна истинско вълнение. Сетне затръби, изправи се и пак се завали на хълбок. След това положи хобот на брега и така захърка, че листата затрептяха, а птиците уплашено започнаха да прелитат по върхарите на дърветата.

Огромният водач се отдалечи от езерото със силно пръхтене. Спря се. Хоботът му увисна като парцал. Ушите му ту се вдигаха, ту се провесваха безжизнено. Слонът бавно и равномерно се полюляваше – напред, назад. Около него падаха като сразени от куршум другите слонове. А онези, които не бяха пили «водка», гледаха с учудване необяснимия мор. Трезвите слонове тръбяха тревожно, обикаляха около пияните, дори се опитваха да ги вдигнат. Една голяма слоница се приближи до водача и неспокойно опипа с хобот главата му. Слонът отвърна на жеста на съчувствие и ласка със слабо помахване на опашката, без да спре да се полюлява. Сетне изведнъж вдигна глава, изхърка и падна на земята. Трезвите слонове объркано се тълпяха около него, без да смеят да си тръгнат без водача.

– Много лошо, ако трезвите останат тук – каза Ваг вече на висок глас. – Какво да ги правим, да ги избием ли? Хайде да почакаме да видим какво ще стане по-нататък.

Трезвите слонове се събраха на съвещание. Издаваха странни звуци, непрекъснато движеха хоботи. Съвещанието продължи доста дълго. Започна да се зазорява, когато слоновите си избраха нов предводител и бавно, един подир друг, напуснаха «арената», на която лежах «трупите» на другарите им.“

РИНГ СТАНА СЛОН

„Дойде време да слизаме от дървото. С известно вълнение погледнах «арената», която ми заприлича сега бойно поле. Огромните слонове се бяха размесили с глиганите. Колко ли ще трае това пиянство? Ами ако слоновете се събудят преди да сме свършили с операцията по присаждането на мозъка? А слоновете, сякаш за да ме уплашат повече, от време на време помахваха с хоботи и простенваха насън.

Но Ваг не обръщаше никакво внимание на всичко това. Бързо слезе от дървото и започна работа. Докато фаните избиваха спящите глигани, ние с Ваг започнахме операцията. Всичко бяхме приготвили предварително. Ваг си беше поръчал хирургически инструменти, които биха могли да преодолеят здравината на слоновата кост. Той отиде при водача, извади от сандъчето си стерилен нож, направи няколко разреза на главата на слона, защита кожата и започна да разрязва черепа. На няколко пъти слонът помахваше с хобот. Това ме караше да подскачам, но Ваг ме успокояваше:

– Не се тревожете. Гарантирам за действието на моята наркоза. Слонът няма да се събуди преди три часа, а за това време се надявам да извадя мозъка му. След това ще бъде безопасен за нас.

И продължи да разрязва методично черепа. Инструментите излязоха добри и не след дълго Ваг повдигна част от теменната кост.

– Ако ви се случи да отидете на лов за слон – рече той, – не забравяйте, че можете да го убиете само ако улучите ей това местенце. – И Ваг ми очерта пространството между окото и ухото, не по-голямо от длан. – Вече предупредих мозъка на Ринг да пази това място.

Ваг чевръсто изпразни главата на слона от мозъчното вещество. Но тук стана нещо неочаквано. Лишеният от мозък слон изведнъж се размърда, надигна се, сетне за наше учудване стана и тръгна. Но явно нищо не виждаше, макар че очите му бяха отворени. Не заобиколи един от лежащите слонове, спъна се и падна. Хоботът и краката му започнаха да треперят конвулсивно. «Нима умира?» – помислих си аз със съжаление за това, че трудът ни отиде нахалост.

Ваг почака слонът да престане да се движи, сетне продължи операцията.

– Сега слонът е мъртъв – рече той, – както се полага на едно животно с изваден мозък. Но ние ще го възкресим. Не е толкова мъчно.

Донесете ми по-бързо мозъка на Ринг. Само да не го инфектираме!...

Щом си измих грижливо ръцете, извадих уголемилия се мозък на Ринг от донесения слонски череп и го предадох на Ваг.

– И тъй... – рече той, като спусна мозъка в черепа на слона.

– Става ли? – попитах аз.

– Още мъничко трябва да порасне. Но това няма значение. Би било по-зле, ако беше станал по-голям и не можеше да се побере в черепната кутия. Сега остава най-главното – да се съединят нервните окончания. Всеки нерв, който ще свързвам, е контакт между мозъка на Ринг и тялото на слона. Сега вие си починете. Седнете и гледайте, без да ми пречите.

И Ваг започна да работи с небивала бързина и внимание. Наистина беше артист в работата си, пръстите му приличаха на пръстите на пианист виртуоз, който изпълнява трудна пиеса. Лицето на Ваг беше съсредоточено, двете му очи бяха вперени в една точка, което с него се случваше само при изключително напрежение. Очевидно в този момент двете половини на мозъка му изпълняваха една и съща работа, като се контролираха помежду си. Най-сетне Ваг затвори мозъка с теменния капак, скрепи го с метални скобки, сетне го покри с кожата и я заши.

– Отлично. Сега, ако оздравее благополучно, ще му останат само белезите. Но се надявам, че Ринг няма да ми се сърди за тях.

«Ринг няма да ми се сърди!» Да, слонът вече стана Ринг или по-точно Ринг стана слон. Аз отидох при слона, в чиято глава имаше човешки мозък, и надникнах с любопитство в отворените му очи. Те ми се сториха също така безжизнени както преди.

– Защо е това? – попитах. – Нали мозъкът на Ринг трябва да е в пълно съзнание, а пък очите... му (не можах да произнеса нито «на слона», нито «на Ринг») са изцъклени.

– Много просто – отвърна Ваг. – Нервите, идващи от мозъка, са съединени, но още не са се сраснали. Предупредих Ринг да не се опитва да прави каквито и да било движения, преди нервите да се сраснат напълно. Взех мерки това да стане колкото може по-бързо.

Слънцето вече слизаше на запад. Фаните седяха на брега, печаха глиганско месо на напалените огньовете и с удоволствие се гощаваха. Някои предпочитаха да го ядат сурово. Изведнъж един от пианите слонове затръбни високо. Резкият призивен звук събуди останалите. Те започнаха да се вдигат на крака. Ваг, аз и фаните побързахме да се скрием в храстите. Слоновете, като се полюляваха все още, отидоха при оперирания водач, дълго го опипваха и душеха с хоботи, като говореха нещо на

техния си език. Представям си как се е чувствувал Ринг, ако, разбира се, можеше вече да вижда и чува. Най-сетне слоновете си отидоха. Ние се приближихме пак до нашия пациент.

– Мълчете и не ми отговаряйте нищо – каза Ваг на слона, сякаш той можеше да говори. – Мога само да ви позволя да примигнете с клепац, ако имате вече сили да го направите. И тъй, ако ме разбирате какво ви говоря, мигнете два пъти.

Слонът примигна.

– Много добре! – каза Вагнер. – Днес ще трябва да полежите неподвижно, а утре може би ще ви позволя да се изправите. За да не ви безпокоят слоновете и другите животни, ще преградим слонската пътека, а нощес ще напалим огньовете.

24 юли. Днес слонът се изправи за първи път.

– Поздравявам ви! – рече Ваг. – Как да ви наричаме сега? Нали не бива да разгласяваме тайната. Занапред ще ви наричам Сапиенс. Съгласен ли сте?

Слонът кимна.

– Ще се разбираме с мимика – продължи Ваг, – чрез азбуката на Морз. Можете да помахвате с крайчето на хобота: – нагоре – точка, водоравно – тире. А ако ви е по-удобно, ще ми сигнализирате със звуци. Я да видим с хобота.

Слонът започна да размахва хобота, но доста странно – във всички посоки като изкълчен крайник.

– Това е, защото не сте свикнал още. Нали никога не сте имал хобот, Ринг. А можете ли да ходите?

Слонът започна да ходи, като задните крака, изглежда, го слушаха повече от предните.

– Да, ще трябва да се учите да живеете като слон – каза Ваг. – Във вашия мозък липсват много неща от мозъка на слона. Да движите крака, хобот, уши, ще се научите доста бързо. Но мозъкът на слона пази природните инстинкти – квинтесенцията от опита на стотици хиляди поколения. Истинският слон знае от какво да се пази, как да се защитава от различни врагове, къде да намери храна и вода. Вие не знаете нищо от това. Ще ви се наложи да се учите от личен опит. А този опит е струвал живота на множество слонове. Но вие не се смущавайте и не се плашете, Сапиенс. Нали ще бъдете с нас. Щом се съвземете напълно, ще отидем в Европа. Ако искате, можете да живеете в родината си – в Германия, а можете и да дойдете с мене в СССР. Там ще живеете в зоологическа градина. Но как се чувствувате сега?

Изглежда, на Сапиенс-Ринг му беше по-лесно да сигнализира със сумтене, отколкото с движение на хобота. Започна да издава къси и дълги звуци. Ваг слушаше (по онова време още не знаех азбуката на Морз) и ми превеждаше.

– Като че ли виждам малко по-лошо. Наистина от моята височина виждам по-далече, но полезрението ми е доста ограничено. Затова пък слухът и обонянието ми са необикновено остри и тънки. Никога не съм си представял, че в света има толкова много звуци и миризми. Усещам хиляди нови необикновени мириси и техните оттенъци, чувам неизброимо количество звуци, за които няма думи в човешкия език. Съсък, шум, трясък, писък, цвъртене, вой, стон, лай, вик, трясък, тътен, тропот, пукот, шляпане, плющене... може би още десетина думи и човешкият речник, предаващ света на звуковете, се изчерпва. Но ето – бръмбарите и червеите дълбаят кората на дървото. Как да преразкажа тоя многогласен, ясно чуван от мене концерт? Ами шумовете!

– Вие напредвате, Сапиенс – рече Ваг.

– Ами мирисите! – продължаваше да описва новите си усещания Ринг. – Те ме объркват напълно и дори приблизително не мога да ви кажа какво усещам. Може би само едно – че всяко дърво, всеки предмет си има своя специфична миризма. – Слонът спусна хобот до земята, помириша я и продължи: – Ето, мирише на земя. И на трева, която е лежала тук, може би изпусната от някое тревоядно животно, идвало на водопой. Освен това мирише на глиган, бивол, на мед, не знам отде. Ето! Ей там се търкаля парче медна жица, което сте хвърлили навярно вие, Вагнер.

– Как е възможно това? – попитах. – Нали степента на усещанията се обуславя не само от чувствителността на възприемащите периферни органи, но и от съответното развитие на мозъка?

– Да – каза Вагнер. – Когато мозъкът на Ринг се приспособи, ще усеща не по-зле от истински слон. Сега усещанията му сигурно са много пъти по-слаби. Но чувствителният слухов и обонятелен апарат на слона вече дава на Ринг огромно предимство пред нас. – И той каза на слона: – Вярвам, Сапиенс, че няма да ви притесним много, ако се върнем в нашия лагер на хълма, покачени на вашия гръб?

Сапиенс се съгласи милостиво, като кимна с глава. Натоварихме на слонския гръб част от багажа. Мене и Ваг той вдигна с хобот – фаните вървяха пеша – и потеглихме.

– Мисля – каза Ваг, – че след две седмици Сапиенс ще бъде напълно здрав и ще може да ни закара в Боба, а оттам по море – към къщи.

Когато разположихме лагера на хълма, Ваг рече на Сапиенс:

– Тук има храна в изобилие. Но ще ви моля да не се отдалечавате много от лагера, особено нощем. Могат да ви заплашат различни опасности, с които истинските слонове биха се справили много леко.

Слонът кимна и се захвана да чупи вейки от съседните дървета.

Изведнъж той изскимтя странно, дръпна хобота и хукна към Вагнер.

– Какво стана? – попита Ваг. Слонът протегна хобот почти до лицето му.

– Ах! Ах! – проточи с упрек Ваг. – Елате да видите – обърна се към мене той, като ми показва пръстовидния израстък на хобота. – Чувствителността на този «пръст» надминава чувствителността на пръстите на слепите. А нашия Сапиенс се изхитри да набоде «пръста» си на трън.

Ваг внимателно извади тръна от хобота.

– Внимавайте – каза той наставнически на слона. – Слонът с наранен хобот е инвалид. Вие няма да можете дори да пиете вода, всеки път ще трябва да влизате в реката или езерото и да пиете с уста, вместо да всмуквате вода в хобота, както правят слоновете, и после да я изливате в устата си. Тук има много бодливи растения. Идете по-нататък. Научете се да различавате видовете.

Слонът въздъхна, разклати хобот и тръгна към гората.

27 юли. Всичко е благополучно. Слонът яде невероятно много. Отначало подбираше храната и гледаше да пъха в уста само трева, листа и най-тънките вейки. Но тъй като това не му стигаше, бързо-бързо като истински слон започна да троши и пъха в устата си клони, дебели почти колкото човешка ръка.

Дърветата около нашия лагер придобиха жалък вид – като че ли е паднал метеорит или е минал облак всеядни скакалци. По храсталациите и долните клони на големите дървета не е останал нито лист. Клонаците са изпочупени и оголени. Кората е одрана. По земята – боклуци, тор, клонки, дънери на повалени дървета. Сапиенс се извинява постоянно за унищоженията, но... «положението го налага», както каза сам на Ваг с помощта на звуковите си сигнали.

1 август. Тая сутрин Сапиенс не се появи. Отначало Вагнер не се разтревожи.

– Не е игла – ще се намери. Какво може да му се случи? Нито един звяр няма да се реши да го нападне. Сигурно се е отдалечил през нощта.

Но минаваше час подир час, а Сапиенс не се връщаше. Най-накрая решихме да тръгнем да го търсим. Фаните са великолепни следотърсачи, бързо откриха следата му. Поехме по нея. Един старец, като гледаше

следите, бързо четеше на глас писмената, оставени от слона.

– Ей тук слонът е пасал трева, сетне е подхванал младите храсти. После е продължил нататък. А ей тук май че е подскочил – трябва да се е уплашил от нещо. Ето какво го е уплашило – следа от леопард. Скок. Слонът бяга. Всичко събаря по пътя си. А леопардът? И той бяга... ама от слона. В обратна посока.

Следите на слона ни отведоха далече от лагера. Ей там е притичал през мочурливата поляна. Следите са се напълнили с вода. Слонът затъвал, но продължавал да тича, като измъквал с усилие краката си от блатото. Ето я и реката. Това е Конго. Слонът се е хвърлил във водата. Трябва да е преплувал на отсрещния бряг.

Нашите водачи тръгнаха да търсят село, намериха лодка и се прехвърлихме на отсрещния бряг. Но там не намерихме слонски следи. Дали е загинал? Слоновете могат да плуват. Но дали можеше да плува Ринг? Успял ли е да овладее изкуството да плува по слонски? Фанито изказаха предположение, че слонът се е спуснал надолу по реката. Пропътувахме и ние няколко километра по течението. Следи няма и няма. Ваг е потиснат. Целият ни труд отиде напразно. И какво ли е станало със слона? Ако е жив, как ли ще я кара със зверовете в гората?...

8 август. Прекарахме цяла седмица в търсене на слона. Няма го! Изчезна безследно. Нищо друго не ни оставаше, освен да се разплатим с фаните и да си тръгнем за в къщи.“

ЧЕТИРИНОГИ И ДВУНОГИ ВРАГОВЕ

– Прочетох дневника – рече Денисов.

– Ето го продължението му – отвърна Вагнер и потупа слона по шията. – Докато четяхте дневника, Сапиенс или Хойти-Тойти, или Ринг, ми разказа увлекателната история на приключенията си. Вече не се надявах да го видя сред живите, но излезе, че той сам е успял да намери пътя до Европа. Вие трябва да разшифровате и препишете моите стенограми на онова, което ми разказа слонът.

Денисов пое от Вагнер тетрадката, изписана с чертички и запетаи, започна да чете, а след това и да записва историята на слона, разказана от самия него. Ето как Сапиенс е започнал разказа си пред Вагнер:

„Едва ли ще мога да ви предам всичко, което изпитах от времето, когато се превърнах в слон. Дори не бях и сънувал, че аз, асистентът на професор Турнер, изведнъж ще се превърна в слон и ще живея в дебриите на африканските лесове. Ще се опитам да изложа последователно целия ход на събитията.

Бях се отдалечил малко от лагера и мирно си пощипвах трева на една поляна. Изтръгнах снопове сочна трева, изтърсвах пръстта от корените и се хранех. Като свърших тревата, влязох пак в гората, за да намеря друга поляна. Беше доста светла лунна нощ. Наоколо летяха светещи бръмбари, прилепи и някакви непознати за мен нощни птици, приличащи на сови. Бавно се придвижвах напред. Вървах леко, без да чувствавам тежестта на тялото ми. Опитвах се да вдигам колкото може по-малко шум. Като душих с хобота, усещах, че вдясно и вляво от мене има някакви зверове, но какви – не знаех. Струваше ми се, че няма от кого да се страхувам. Нали съм най-силното животно. Самият лъв трябва да ми стори път. А в същото време подскачах от всеки шум и звук, от стрелнала се мишка, от някакво зверче, подобно на лисичка. Когато срещнах един малък глиган, му сторих път. Може би още не бях осъзнал силата си. Едно ме успокояваше: знаех, че наблизо има хора, приятелите ми, които могат да ми се притекат на помощ.

Така, като стъпвах внимателно, излязох на малка поляна и вече протегнах хобот към тревата, когато изведнъж почувствах миризмата на някакъв хищник, а ушите ми уловиха шумолене в тръстиката. Вдигнах хобот, грижливо го подвих за безопасност и започнах да се оглеждам. И изведнъж забелязах леопард, притаен зад тръстиките край ручей,

който ме гледаше с алчни гладни очи. Цялото му тяло се напрегна за скок. Още миг – и щеше да се хвърли на шията ми. Не знам, може би още не бях свикнал, че съм слон, и разсъждавах прекалено по човешки, но не бях в състояние да преодоля безумния страх. Разтреперах се цял и хукнах да бягам.

Дърветата трещяха и падаха под моя устрем. Много хищници се изплашиха от бясното ми препускане. Те изскачаха от храсталаците и треволяка и драсваха в различни посоки, с което ме подплашваха още повече. Имах чувството, че всички зверове от басейна на Конго тичат подире ми. И бягах – не знам колко време и накъде, докато най-сетне ме спря едно препятствие – реката. Аз не мога да плувам – не можех, когато бях човек. Но леопардът ме настигаше вече – така си мислех – и се хвърлих във водата, като започнах да работя с крака, все едно че продължавах да тичам. И проплувах. Водата ме поохлади и поуспокои. Имах чувството, че цялата гора е пълна с гладни хищници, които ще ме нападнат, веднага щом изляза на брега. И продължавах да плувам час подир час.

Слънцето вече изгря, а аз продължавах да плувам. По реката започнаха да се срещат лодки с хора. От хората не се страхувах, докато от една лодка не проехтя изстрел. Дори не предположих, че стрелят по мене. Продължих да плувам. Чух втори изстрел и изведнъж сякаш пчела ме ужили по врата. Обърнах глава и видях, че в лодката, управлявана от туземци, има бял човек, на вид англичанин. Точно той беше стрелял в мене. Уви! Хората излязоха не по-малко опасни за мене, отколкото зверовете.

Какво ми оставаше да правя? Зинах да извикам на англичанина, да го помоля да не стреля, но можах да издам само някакъв писклив звук. Ако англичанинът улучи където трябва, ще загине... Вие ми бяхте посочили слабото място на черепа ми – между окото и ухото, където се намира мозъкът. Спомних си съвета ви, така обърнах глава, че куршумите да не улучат това място и с всички сили заплувах към брега. Когато излязох от водата, представлявах отлична мишена, но главата ми беше обърната към гората. А англичанинът, изглежда, знаеше достатъчно правилата за лов на слонове, та сметна за безсмислено да стреля в задната ми част. Нито веднъж не стреля повече, може би чакаше да се обърне с главата към него. Но аз, забравил за зверовете, се втурнах в гъсталака.

Гората ставаше все по-гъста. Лиани преграждаха пътя ми. Скоро се оплетох в такава мрежа, че дори аз няхах сили да разкъсам лианите и бях принуден да спра. Бях уморен до смърт и затова се повалих на

хълбок, без да ме е грижа благоразумно ли е това, или не в моето слонско положение.

Сънувах страшен сън: аз, доцентът от университета и асистентът на професор Турнер, се намирам в Берлин, в малката си стаичка на «Унтер ден Линден». Лятна нощ. В отворения прозорец свети самотна звезда. Долита мирис на цъфнали липи, а на масичката благоухае червен карамфил в синя венецианска кристална чашка. И сред тия приятни мириси нахълтва като неканен гостенин някаква много тръпчива сладникава миризма, напомняща миризмата на френското грозде. Но аз знам, че това е миризма на хищник... Готвя се за утрешната лекция. Отпускам глава върху книгите и заспивам, като продължава да ми мирише на липа, карамфил и на хищника. И започвам да сънувам странен сън, като че съм се превърнал в слон и се намирам в тропическата гора... Миризмата на звяра се засилва. Тревожи ме. Събуждам се. Но това вече не е сън. Наистина съм се превърнал в слон, както Луций⁴ в магаре, чрез вълшебната сила на съвременната наука.

Миризмата е на двукрак звяр. Мирише на потен африкански туземец. Към тая миризма се присъединява и миризмата на бял. Сигурно е същият, който стреля по мене от лодката. Проследил ме е. Може би вече стои зад храста и насочва дулото на пушката в опасното местенце между окоото и ухото...

Бързо скачам. Мирише ми отдалечно. Значи трябва да бягам наляво. Сетне – кой ли ме е научил на това? – постъпвам като слоновете, които искат да объркат преследвачите си. След шумно отстъпление слонът изведнъж притихва. Преследвачът не чува нито звук и си мисли, че слонът се е спрял на едно място. Но слонът продължава да бяга и толкова внимателно стъпва и отнема вейките, че дори и котарак не би се промъкнал по-тихо.

Пробягах не по-малко от два километра, докато най-сетне се осмелих да се обърна, за да подуша въздуха. Още миришеше на хора, но бяха далече, мисля, че на не по-малко от километър. Отново побягнах.

Настана тропическа нощ, задушна, знойна, тъмна като самата слепога. С тъмнината се върна и страхът. Обкръжи ме от всички страни и беше толкова безизходен, колкото и тъмнината. Накъде да бягам? Какво да правя? Да стоя на място, ми се стори по-страшно, отколкото да се движа. И аз тръгнах с неуморна равномерна крачка. Скоро под краката ми зажвака вода. Още няколко крачки и излязох на брега на... какво?

4. Луций – герой от сатиричната повест на Апулей „Златното магаре“. – Б.а.

Река? Езеро? Реших да поплувам. Поне във водата няма да ме е страх, че ще ме нападнат лъвове и леопарди. Започнах да плувам, и за мое учудване много бързо напипах дъно с краката си и излязох на някаква плитчина. Продължих напред.

По пътя ми – някакви ручейки, рекички, блатца. От тревата ми съскат невидими зверчета, боязливо отскачат огромни жаби. Бродих цялата нощ и на разсъмване бях принуден да призная, че вече напълно съм се загубил.

Минаха няколко дни и загубих страха си от много неща, които преди това ме плашеха. Смешно! В първите дни на новото ми съществуване ме беше страх да не нараня кожата си с тръни. Може би ме беше наплашила историята с набодения пръстовиден израстък на хобота. Но бързо се убедих, че и най-острите и твърди шипове не ми причиняват и най-малката вреда – дебелият слой кожа ме защитаваше като броня. Беше ме страх и да не настъпя случайно отровна змия. И когато това се случи за първи път и змията се уви около крака ми, като се мъчеше да ме ухапе, огромното ми слонско сърце изстина от страх. Но веднага разбрах, че змията е безсилна да ми напакости. Оттогава дори ми правеше удоволствие да мачкам с крака срещнатите на пътя змии, ако те своевременно не изчезваха.

Впрочем останаха някои неща, които събуждаха страха ми. Нощем се плашех от евентуално нападение на големи хищници – лъв, леопард. Бях по-силен от тях и не по-зле въоръжен, но няхах личен опит в борбата, няхах и инстинктите, които биха ми подсказали какво да правя. А денем се страхувах от ловците, особено от белите. О, тези бели люде! Те са най-опасните зверове. Не ме плашеха техните капани, примки и клопки. Трудно можеха да ме вкарат в оградено място, като ме плашат с огньовете или кречетала. Единствената заплаха идеше от опасността да падна в замаскирана яма и аз оглеждах внимателно пътя пред себе си.

Миризмата на село усещах от няколко километра и гледах да заобикалям отдалече всякакво човешко жилище. Дори туземните племена различавах по миризмата. Едни от тях бяха по-опасни за мене, други – по-малко, а трети – съвсем безопасни.

Веднъж, като подуших с хобот, усетих нова миризма, дори ми беше трудно да определя дали на звяр или на човек. По-скоро на човек. Стана ми любопитно. Нали изучавах гората и трябваше да познавам всичко, което би могло да ме заплаши с нещо. Тръгнах по миризмата като по компас, като напредвах много предпазливо. Беше нощем, часът, когато туземците спят най-дълбоко. Прокрадвах се колкото може по-тихо и в

същото време оглеждах внимателно пътя пред себе си. Миризмата се засилваше все повече.

На развиделяване излязох на края на гората, скрих се зад гъстите растения и погледнах към поляната. Бледната месечина висеше над гората и обливаше с пепелявосива светлина някакви ниски островърхи колиби. Такава колиба може да приюти само седнал човек със среден ръст. Беше тихо. Дори кучетата не лаеха. Приближих се откъм подветрената страна. Недоумявах: кой ли може да живее в такива мънички колиби, сякаш направени от играещи си деца?

Изведнъж забелязах, че от една дупка в земята изпълзя някакво човекоподобно същество. Изправи се на крака, свирна. На сигнала му се отзова друго същество, което скочи от клоните на едно дърво. Още две излязоха от колибите. Всички се събраха при голямата колиба, висока метър и половина, и започнаха да се съвещават за нещо. Щом първите слънчеви лъчи осветиха небето и можах да разгледам джуджетата – както нарекох странните същества, – аз се убедих, че съм попаднал в селище на пигмеи, най-малките люде от съществуващите на земното кълбо. Те имаха светлокафява кожа и почти червени коси. Телата им бяха много стройни и пропорционални. Но боят им не превишаваше осемдесет-деветдесет сантиметра. Някои от тези «деца» имаха гъсти и къдриви бради. Пигмеите разговаряха бързо с пискливи гласове.

Зрелището беше много интересно, но ме хвана страх. По-добре да бях срещнал великани, отколкото тия опасни за мене джуджета. Въпреки нищожния си ръст, пигмеите са най-страшните врагове на слоновете. Знаех това, преди още да стана слон. Те са отлични стрелци с лък и копиехвъргачи. Употребяват отровни стрели, само едно бодване от които е достатъчно, за да умъртви цял слон. Умеят да се промъкват безшумно изотзад и да подхвърлят примка на задните крака на слона, или да пресекат с остър нож ахилесовата му жила. Около селата си разхвърлят отровни шипове и тояжки...

Внезапно се обърнах назад и се втурнах да бягам с все сила, както оня път, когато бягах от леопарда. Зад мене чух вик, после звучите на хайка. Ако имаше равен път пред мене, щях да се откъсна от тях. Но трябваше да бягам през непроходима гора, постоянно да заобикалям непреодолими препятствия. А преследвачите ми – ловки като маймуни, подвижни като гушери и неуморими като хрътки, – тичаха толкова бързо, като че нямаше препятствия за тях. Хайката ме настигаше. Хвърлиха няколко копия подире ми. За щастие гъстата зеленина ме защитаваше. Задъхвах се, бях готов да падна от изтощение. А дребните човечета, без

да падат, без да се спъват, без да изостават нито крачка, тичаха по стъпките ми.

Горчивият опит ме убеди, че не е леко да бъдеш слон, че целият живот дори на такова едро и силно животно като слонът е непрекъсната, непреставаша дори за минута борба за съществуване. Изглеждаше ми невероятно, че слоновете стигат до сто и повече години. Наистина при такива вълнения би трябвало да измират по-рано от хората. Впрочем истинските слонове може би не се вълнуваха така, както се вълнувах аз. Моят човешки мозък беше прекалено нервен, лесно възбудим. Уверявам ви, че в тия минути гибелта ми изглеждаше за предпочитане пред живот, в който смъртта постоянно ти диша във врата и те настъпва по петите. Дали да спра? Да подложя гръд на отровните копия и стрели на двуногите мъчители?... Вече бях готов да го направя. Но в последния момент настроението ми се промени: неочаквано надуших силна миризма на слонско стадо. Дали няма да намеря спасение сред слоновете?

Затънтеният лес постепенно редееше, докато най-сетне премина в савана, обрасла на места с големи дървета, които ми позволяваха да се прикривам от стрелите на преследвачите си.

Бягах на зигзаги. Тук пигментите не се чувстваха така добре, както в гората. Макар че аз прокарвах широк път подире си, все пак жиливите стъбла на степните растения и треви им пречеа да тичат. Слоновата миризма се усилваше все повече, макар че още не виждах нищо.

По пътя срещях огромни ями – тук слоновете са се търкаляли като кокошки, ровещи в пясъка. Тук-там виждах и тор. Ето и първите дървета. Вече забелязвам няколко слона, търкалящи се по земята. Други са застанали край дърветата, хванали са с хоботите по цял клон и си веят с него като с ветрило, помахват и с опашки. Ушите им са вдигнати също като чадъри. Трети мирно се къпят в реката. Тичах срещу вятъра и слоновете не ме бяха надушили. Тревогата беше обявена едва когато последните слонове дочуха моя тропот. Каква суматоха настана тогава! Животните започнаха да тичат по брега и да тръбят отчаяно. Вместо да защитава тила, водачът побягна пръв, бухна се във водата и преплува на отсрещния бряг. Чедолюбивите майки закриляха децата си, които по бой почти не се различаваха от възрастните. Самките се принудиха да прикриват тила. Дали моята поява наплаши така слоновете, или в лудешкото ми бягство усетиха друга опасност, не тая, от която бягах самият аз?

В движение се хвърлих във водата и преплувах реката преди много от женските с малките им, а след това се постарях да увелича

преднината си, тъй че между мене и преследвачите да се изпречат туловищата на слоновете. Това, разбира се, беше егоистично от моя страна, но видях, че и други слонове, с изключение на майките, постъпиха по същия начин. Чух, когато пигмеите стигнаха до реката. Пискливите им гласове се сливаха с тръбните звуци на слоновете. Там се разразяваше някаква трагедия, но ме беше страх да се обръщам и продължих да бягам по откритата равнина. Така и не разбрах как е завършил боят край реката между джуджетата човеци и великаните животни.

Бягахме неспирно, много часове. Тъй като бях уморен отпреди това, едва смогвах да следвам стадото, но за нищо на света не исках да изостана. Стига само слоновете да ме приемат в компанията си, сред тях ще бъда в сравнителна безопасност, защото те познават по-добре от мене местността и враговете си.“

В СЛОНСКОТО СТАДО

„Най-сетне слонът, който тичаше най-отпред, се спря, а след него и останалите. Обърнахме глави назад. Никой не ни преследваше. Само два млади слона, придружавани от майките си, ни настигаха!

На мене като че ли никой не обърна внимание. Но когато пристигнаха последните изостанали и стадото се поуспокои, слоновете започнаха да идват при мене, да ме душат с хобот, да ме оглеждат и обикалят. С тихо мърморене ме питаха за нещо, но аз не можех да им отговоря. Дори не знаех какво значи това мърморене – неодобрение или удоволствие.

Най-много се опасявах от водача. Знаех, че «аз» съм бил водач на стадо преди операцията на Вагнер. Ами ако съм попаднал в същото стадо и новият водач започне да отстоява властта си? Да си призная, доста се поразтревожих, когато водачът, голям, силен слон, дойде при мене и уж случайно ме бодна в хълбока с големия си зъб. Аз отстъпих. Той ме бодна още веднъж, сякаш ме призоваваше на бой. Но аз не приех и само отстъпвах встрани. Тогава слонът подви хобот, пъкна го в устата си и го задържа леко с устни. По-късно разбрах, че по такъв начин слоновете изразяват смущение и учудване. Явно водачът беше озадачен от покорството ми и не знаеше как да постъпи. Но по онова време не знаех езика на слоновете и реших, че по тоя начин ме поздравява, аз също пъкнах хобота в уста. Слонът изпищя и се отдалечи.

Сега разбирам всеки звук, издаван от слон. Тихото сумтене, а също и писъкът означават удоволствие. Страхът се изразява със силен рев, внезапна уплаха – с кратък рязък звук. Именно с такъв звук стадото посрещна появата ми. Изпаднали в ярост, ранени или загрижени, слоновете издават дълбоки гърлени звуци. Един от слоновете, останал на отвъдния бряг, така реवेशе при нападението на пигмеите. Може би беше смъртно ранен с отровни стрели. А при нападение над врага слоновете надават силен крясък. Споменавам само основните «думи» от слонския език, изразяващи основните им чувства. Но тези «думи» имат множество оттенъци.

Първоначално се страхувах много слоновете да не се досетят, че не съм «истински», и да не ме изхвърлят от стадото. Те може би чувстваха, че с мене нещо не е наред, но излязоха достатъчно миролюбиви. Отнасяха се към мене като към местния луд, който е сбъркан в главата, но

не причинява никому вреда.

Животът ми потече доста еднообразно. Винаги се движехме е индийска нишка. От десет-единадесет сутринта до три часа следобед си почивахме, сетне пак започвахме паша. Нощем пак дремехме по няколко часа. Някои лягаха, а един пазеше.

Не можех да се примиря с мисълта, че целия си живот ще прекарам в слонското стадо. Тъгувах за хората. Нека да съм външно слон, но да живея с хора спокойно, без тревоги. На драго сърце бих отишъл при белите, ако не се страхувах, че ще ме убият заради бивните. Да си призная, дори се опитвах да строша големите зъби, за да се обезцения в очите на хората, но нищо не излезе от това. Бивните бяха като от желязо или пък аз не знаех как да ги счупя. Така бродих със слоновете повече от месец.

Веднъж пасяхме на открито място сред необгледната савана. На стража стоях аз. Нощта беше звездна и безлунна. В стадото беше сравнително тихо. Отидох малко встрани, за да се вслушам и за да помириша по-добре нощните миризми. Но мирисеше само на разнообразните треви и на безопасни за нас дребни влечуги и зверчета. И изведнъж далече-далече, почти на хоризонта просветна пламъче. Угасна, после пак пламна и се разгоря.

Минаха няколко минути и вляво от огънчето пламна второ, сетне на известно разстояние трето, четвърто. Не, това не са ловци, разположили се за нощувка. Огньовете се разпалваха на еднакво разстояние един от друг, сякаш в саваната бяха прокарали улици със запалени фенери. Същевременно и от другата ми страна забелязах да пламват огньовете. Оказахме се между две огнени линии. Не след дълго в единия край на този път между двете линии огньовете ще завъртят кречеталата, ще се разкрещят хайкаджиите, а в другия край ще ни чакат ями или огради – според целта на ловците: да ни хванат живи или мъртви. В ямите ще си изпотрошим краката и ще ставаме само за клане, а зад оградите ни чака робският живот. Слоновете се страхуват от огъня. Изобщо те са плашливи животни. Когато се събудят от шум, втурват се в посоката, където е тихо и няма огън – а там ги чака мълчаливо капан или смърт.

От цялото стадо само аз разбирам положението. Но това дава ли ми някакво предимство? Какво да правя? Да тръгна към огньовете? Там ще ме посрещнат въоръжени люде. Може би ще успее да пробия блокадата. Този риск е за предпочитане пред сигурната смърт или робството. Но тогава ще ми се наложи да се разделя със стадото и да заживея като слон отшелник. Рано или късно все ще загина от куршум, отровна

стрела или зъби на хищник...

Струваше ми се, че се колебая още, а всъщност вече бях направил избор, защото, без да забележа, се отдалечавах встрани, та разбуденото стадо в бягството си да не ме повлече с огромната си маса към нещастieto.

Ето, вече крещат хайкаджиите, бият барабаните, трещят, свиркат, стрелят. Аз се обаждам с дълбок тръбен призив. Слоновете се събуждат и уплашено тъпчат на място, като реват с всички сили. Ечи такъв мощен рев, че земята трепери. Слоновете се оглеждат, виждат огньовете, които като че ли се приближават (пренасят ги все по-близо), престават да тръбят и се устремяват в едната посока, но оттам долита шумът на приближаващите се хайкаджии. Стадото завива и побягва в противоположната страна... към гибелта си. Наистина тя не е съвсем наблизко. Ловът ще продължи няколко дни. Пространството между огньовете ще се стеснява все повече, хайкаджиите все повече ще се приближават до слоновете, ще ги гонят нататък, докато най-сетне животните попаднат в заградени места или в ямите.

Но аз не тръгвам със слоновете. Оставам сам. Животинският ужас, обхванал цялото стадо, се предава на слонските ми нерви, а от тях – на моя човешки мозък. Страхът помрачава съзнанието ми. Готов съм да хукна подир стадото. Призовавам на помощ цялото си мъжество, цялата си воля. Няма да се дам! Моят човешки мозък ще победи страха на слона, ще победи цялата тая планина от месо, кръв и кости, която ме повлича към гибелта.

И аз също като шофьор обръщам кормилото на «автомобила» и го насочвам право към реката. Плясък, каскади от пръски, тишина... Водата охлади кипналата ми слонска кръв. Разсъдъкът победи. Сега държа здраво с «ръцете» на разума моите слонски крака. Те тъпчат кротко тиестото дъно.

Реших да направя един номер, непознат на обикновените слонове: да изчакам във водата, потопен в нея като хипопотам. Ще се опитам да дишам само с крайчето на хобота. Опитвам се да го направя. Водата залива неприятно ушите и очите ми. От време на време подавам глава над водата и се ослушвам. Хайкаджиите ме наближават. Пак се потапям във водата. И хайкаджиите минаха покрай мене, без да ме забележат.

Стигат ми толкова неспирни вълнения и страхове. Да става каквото ще, но няма да отида при хората ловци. Ще сляза надолу по течението на Конго и ще намеря някоя от многото фактории между Стенли Пул и Бом. Ще вляза във факторията или във фермата, ще се опитам да покажа

на мирните люде, че не съм див слон, а дресиран, и те няма да ме прогонят или убият.“

НА СЛУЖБА ПРИ БРАКОНИЕРИТЕ

„Тоя план се оказа по-труден за изпълнение, отколкото очаквах. Много бързо открих главното русло на Конго и тръгнах надолу по течението. Денем се промъквах край брега, нощем плувах в реката. Пътешествието ми преминаваше благополучно. В този участък реката е плавателна и дивите зверове не смеят да се приближават до бреговете. През цялото ми пътешествие надолу по реката, а то продължи около месец – само веднъж чух отдалечен лъвски рев и имах един твърде неприятен сблъсък, в буквалния и преносния смисъл на думата, с хипопотам. Беше една нощ. Той седеше в реката, потопен до самите ноздри. Не го забелязах и както си плувах, изведнъж налетях на тремавото животно като на айсберг. Хипопотамът се потопи още по дълбоко във водата и ужасно неприятно започна да ме блъска с тъпата си муцуна в корема. Побързах да се дръпна встрани. Хипопотамът изплува, сърдито изпръхтя и ме подгони. Но аз успях да му избягам.

Доплувах благополучно до Лукунга, където видях голяма фактория, според знамето белгийска. На разсъмване излязох от гората и се отправих към къщата, като кимах с глава. Но тази хитрост не ми помогна. Два огромни дога се нахвърлиха върху мене с неистов лай. От къщата излезе човек с бял костюм, видя ме и на бегом се върна обратно. Неколцина негри пресякоха двора с викове и също се скриха в къщата. Сетне... сетне чух два пушечни изстрела. Не дочаках третия, принудих се да се върна към гората и да си отида.

Другата нощ вървах в рядка, унила гора. Такива има доста в Централна Африка. Тъмна зеленина, под краката блатиста почва, черни стволоче на дърветата. Неотдавна беше валил силен дъжд, за екватора нощта беше доста прохладна и ветровита. Въпреки дебелията ми кожа, аз, както и другите слонове, не мога да понасям влага. В дъжделиво и влажно време не стоя на едно място, а се движа, за да се стопля.

Няколко часа вече вървах с равномерна крачка, когато изведнъж видях пред себе си светлината на запален огън. Местността беше доста пуста. Тук нямаше дори села на чернокожи. Кой ли е напалил тоя огън? Тръгнах по-бързо. Гората свърши, започваше савана с ниска трева. На около половин километър от гората се виждаше стара парцалива палатка. До нея гореше огънят, а край него седяха двамина, май че европейци. Единият от тях бъркаше нещо в канче, окачено над огъня. Третият,

явно туземец, полугол красавец, стоеше като бронзово изваяние близо до огъня.

Приближавах се бавно към хората, без да ги изпускам от очи. Щом ме видяха, отпуснах се на колене, както правят дресираните слонове, когато подлагат гръб, за да ги товарят. Дребният човек с корковия шлем изведнъж грабна пушка с явното намерение да стреля. Но в същия миг туземецът извика ма развален английски:

– Не бива! Това хубав слон, домашен слон! – И хукна срещу мене.

– Дръпни се! Иначе ще ти продупча кожата! Ей ти, как те казват? – изкрещя белият, като се премерваше.

– Мпепо – отвърна туземецът, но не се дръпна, а дотича още по-наблизо, сякаш да ме защити с тялото си от изстрела.

– Виждаш ли, бана⁵, питомен! – повтаряше той и ме галеше по хобота.

– Дръпни се, маймуно! – крещеше човекът с пушката. – Стрелям! Едно, две...

– Чакай, Бакала – намеси се вторият бял – висок и мършав човек. – Мпепо е прав. Събрахме достатъчно бивни, а да ги закараме дори до Матада, няма да бъде нито лесно, нито евтино. Този слон явно е опитомен. Чий е и защо се шляе нощем, не ни интересува. Защото може да ни бъде много полезен. Слонът вдига един тон, макар че с такъв товар далече няма да стигне. Значи около половин тон. С една дума, може да ни замени трийсет-четирийсет носачи, разбираш ли? И няма да ни струва пукнат грош. А когато няма вече да ни трябва, ще го убием и ще прибавим прекрасните му бивни към нашата колекция. Ясно ли е?

Този, когото нарекоха Бакала, слушаше нетърпеливо и на няколко пъти понечваше да натисне спусъка. Но когато събеседникът му пресметна колко ще им струва наемането на носачи, които могат да бъдат заменени от слона, се съгласи с този довод и свали оръжието.

– Ей, ти! Как те казват? – обърна се той към туземеца.

– М... пепо – отвърна черният. По-късно разбрах, че Бакала всеки път се обръщаше към туземеца с неизменното «Ей, ти, как те казват», на което туземецът неизменно отговаряше с малко препъване на буквата «М», като че ли изговаряше с мъка собственото си име. «М... пепо».

– Ела тук и доведи слона.

На драго сърце се подчиних на знака на Мпепо, който ме покани да се приближа до огъня.

5. Господар. – Б.а.

– Как да го наречем? А? Труънт⁶ е най-подходящото му име, какво ще кажеш, Кокс?

Погледнах Кокс. Целият беше един такъв сиво-синкав. Най ме порази носът му, като че току-що топнат в лилава боя. На сиво-синкавото му тяло беше нахлузена сиво-синкава риза, разкопчана на гърдите и със засукани над лактите ръкави. Кокс говореше със сипкав и както ми се стори, също сиво-синкав глас, като фъфлеше и не можеше да произнесе «р». Глухият му глас сякаш беше избелял като ризата му.

– Че какво – съгласи се той, – нека да бъде Труънт.

Дрипите до огъня се размърдаха и изотдолу прозвуча нечий слаб, но нисък бас:

– Какво става?

– Ти още ли си жив? А ние вече те мислехме за умрял – спокойно рече Бакала, обърнат към купчината дрипи.

Парцалите се размърдаха още по-силно и сред тях изведнъж се появи голяма ръка. Ръката отмести парцалите. Надигна се и седна едър, добре сложен човек, като се подпираше на ръцете си и се олюляваше. Беше много блед, с разрошена рижа брада. Виждаше се, че белият човек – лицето му беше бяло като сняг – е болен. Мътните му очи погледнаха към мене. Болният се усмихна и рече:

– Към тримата скитници се присъедини четвърти. Бяла кожа – черна душа. Черна кожа – бяла душа. Един честен, и то бакуба! – болният безсилно се строполи по гръб.

– Бълнува – рече Бакала.

– Само че бълнуването му звучи обидно – откликна Кокс. – Някакви гатанки ни поставя. Ти разбра ли го? Нали нашият Мпепо е от племето бакуба. Можеш да се увериш в това, като му погледнеш зъбите – според обичая на бакуба са избити горните му резци. Значи честният е само той, а ние сме мошеници.

– Включително и Браун. Неговата кожа е по-бяла от нашите; значи душата му е по-черна, щом е такава работата. Браун, и ти ли си от мошениците?

Но Браун не отговори.

– Пак изгуби съзнание.

– По-добре. И ще бъде още по-добре, ако изобщо не се събуди. Сега от него има малко полза, само ни връзва ръцете.

– Ще оздравее и ще струва колкото нас двамата.

6. Truant (англ.) – скитник, манкьор. – Б.пр.

– И това няма да бъде голямо удоволствие. Нима не разбираш, че той е излишен?...

Браун се обади насън и разговорът стихна.

– Ей ти, как те казват?

– М... пепо.

– Привържи краката на слона към това дърво, за да не избяга.

– Няма, слонът няма да избяга – отвърна Мпепо и ме потупа по крака.

На сутринта разгледах по-добре новите ми стопани. Най ми се понрави Мпепо. Винаги беше весел, усмихваше се, като показваше белите си зъби, макар и пострадали от отсъствието на горните резци. Мпепо явно обичаше слоновете и много се грижеше за мене. Промиваше ми ушите и очите, краката и кожните гънки. Носеше ми разни вкусотиини – горски плодове, които търсеше специално за мене.

Браун още боледуваше и не можех да си съставя горе-долу пълно мнение за него. Но лицето му и откровеността му, когато говореше със спътниците си, ми харесваха. За разлика от него Бакала и Кокс никак не ми бяха по душа. Особено странно и неприятно впечатление правеше Бакала. Носеше мръсен изпокъсан костюм от най-скъп плат с модна кройка. Такъв костюм би могъл да носи някой много богат турист. Все ми се струваше, че Бакала се е сдобил с костюма и палатката по престъпен начин. Може би е убил някой богат английски пътешественик и го е ограбил. И великолепната пушка може да е принадлежала на тоя англичанин. На широкия си пояс Бакала носеше голям револвер и нож с вдъхващи страх размери. Трябва да беше или испанец, или португалец, човек без родина, семейство и определено занятие.

Сиво-синкавият Кокс беше англичанин, влязъл в конфликт със законите на страната си. И тримата бяха браконieri – убиваха слонове заради слоновата кост, без да се съобразяват с никакви закони и граници.

Мпепо им беше водач и инструктор. Въпреки младостта си беше голям познавач на слоновете и лова на слонове. Наистина начините му на ловуване бяха груби, варварски. Но той не знаеше други. Използуваше начините, научени от дедите му. На самите браконieri им беше абсолютно все едно по какъв начин избиват слоновете. Ограждаха ги с пръстен от огънове, избиваха ги полузадушени от дим, обгорени, ловяха ги в ями с остри колове на дъното, разстрелваха ги, прерязваха жилите на задните им крака, зашеметяваха ги с гредата, падаща отгоре, и после ги доубиваха. Мпепо им беше много полезен.“

ТРУЪНТ ЛУДУВА

„Веднъж, когато Браун започна да оздравява, но още беше прекалено слаб, за да вземе участие в лова, Кокс и Бакала тръгнаха, настанени на моя гръб, да приберат на няколко десетки километра оттук бивните на убития вчера слон. И тъй като никой не ги чуваше, а аз бях само товарно животно, те си разговаряха откровено помежду си.

– На оная шоколадова маймуна – как там я казваха, – ще трябва според уговорката да отделим една пета от улова – рече Бакала.

– Ще си облажи душата – отвърна Кокс.

– А останалото ще трябва да разделим на три части – на тебе, на мене и на Браун. Ако смятаме, че килограм слонова кост ще ни даде от седемдесет и пет до сто марки...

– В никакъв случай няма да дадат толкова. Ти не разбираш нищо от тая работа. Има така наречената мека, или мъртва кост и твърда, или жива. Първата само се нарича мека, иначе е много плътна, бяла и нежна. От нея правят билиардни топки, клавиши, гребени. Такава кост се цени много. Но тукашните слонове я нямат. За мека кост трябва да се отиде в Източна Африка. Но там по-скоро твоите твърди кости ще ги направят на меки, отколкото да ти позволят да убиеш поне един слон. А костта на тукашните слонове е твърда, жива, прозрачна. От нея могат да се правят само някакви си дръжки за бастунчета и чадъри, и евтини гребенчета.

– И какво излиза? – попита мрачно Бакала. – Че работим на вятъра, така ли?

– Защо на вятъра? Все ще падне по нещичко. И ако ловуваме четирима, а разделим плячката само двама, никак даже няма да бъде лошо...

– Нека слоновете да ме сплескат като мекица, ако не си мислех за същото.

– Не трябва да се мисли, а да се действа. Ако не днес, утре Браун ще стане на крака и тогава не ще се справим с него. Як е като бик тоя рижав дявол. А Мпепо е ловък като маймуна. Трябва да ги убием едновременно. Най-добре нощес. И за по-сигурно да ги напием. Имаме още малко спирт. За тях ще стигне.

– Кога?

– Пристигнахме...

Един слон лежеше в огромна яма върху хълбока си. Нещастникът беше разпрал корема си на острия кол още преди три дни, но беше жив

и досега. Бакала го застреля, слезе в ямата заедно с Кокс и започна да изсича бивните. Работиха почти цял ден. Слънцето вече отиваше на залез. Привързаха бивните с едно въже за гърба ми и потеглихме обратно.

Палатката вече се виждаше, когато Кокс се обади, сякаш да продължи прекъснатия разговор:

– Няма какво да отлагаме. Тази нощ.

Но ги чакаше разочарование. За свое учудване не завариха Браун в лагера. Мпепо обясни, че «бана» се е почувствувал толкова добре, че е тръгнал на лов, и може би няма да се върне до сутринта. Бакала тихо изруга. Убийството трябваше да се отложи.

Браун се върна едва призори, когато Кокс и Бакала спяха. Той отиде при Мпепо и го бутна по рамото. Туземецът, застанал на пост, весело се усмихна, като блесна със зъбите си. Браун му махна с ръка, поведе го към слона и му нареди да го възседне. Мпепо ми направи знак, аз коленичих, качиха се на гърба ми и ги понесох към крайнината на гората.

– Искам да ги изненадам. Мислят ме за болен, а аз съм напълно здрав. Тая нощ успях да убия слон – голям слон с великолепно бивни. Ще ми помогнеш да ги изрежем. Ама че ще се смеят Бакала и Кокс!

Сред кафеените храсти на брега на реката видях осветения от лъчи-те на изгряващото слънце огромен раздут труп на слон, легнал на хълбок.

Свършили с бивните, тръгнахме назад – към нашата гибел. Браун и Мпепо бяха обречени на по-скорошна смърт, а аз трябваше да споделям частта им малко по-късно. Впрочем винаги бих могъл да избягам от хората. Но не го правех, защото не ме заплашваше непосредствена опасност и исках, ако успея, да спася от смърт Браун и Мпепо. Най-много ми беше жал за Мпепо – тоя юноша с тяло на Аполон. Но как да ги предупредя? Уви, нямаше възможността да им разкажа за надвисналата опасност... А какво ли ще стане, ако откаже да ги отнесе в лагера?

Изведнъж свих остро от пътя и се отправих нататък, където течеше река Конго. Мислех си, че на реката те могат да срещнат хора, и Браун ще успее да се върне в културните страни. Но той не можа да ми обясни упорството ми и започна много болезнено да ме мушка във врата с остра желязна пръчка. Острието пробиваше кожата ми. А моята кожа е много чувствителна и лесно гноясва. Помнех колко дълго не зарастваше раничката, причинена от куршума на англичанина, който стреля по мене от лодката. Слушах как Мпепо молеше Браун да не ме бодне по шията, но Браун се вбеси от непослушанието ми и ме мушкаташе все по-силно и по-дълбоко.

Мпепо се опитваше да ме придума с най-ласкавите слона на своя език. Не разбирах думите, но интонациите на гласа са еднакво понятни на всички хора и животни. Мпепо се наведе и ме целуна по шията. Горкият Мпепо! Само да знаеше за какво ме моли!...

– Ще го убия и точка! – каза Браун. – Щом не иска да ни носи, Трунт не ни трябва вече за нищо друго, освен да изрежем бивните му. Разхайтен слон! Истински скитник. Напуснал е едни стопани, сега иска да избяга и от нас. Но няма да успее. Ей сега ще забия един куршум между окоето и ухото му.

Разтреперах се, като чух тия думи. Седнал на гърба ми, ловецът на слонове Браун сигурно ще улучи... Да загина ли сам, или да ги заведе на сигурна смърт? Чувах как Мпепо моли Браун да ме пощади. Но англичанинът беше непреклонен. Вече сваляше пушката от рамото си.

В последния момент неочаквано завих към лагера. Браун се разсмя.

– Този слон като че ли разбира човешката реч и знае какво исках да направя – рече той.

Изминах покорно няколко крачки, след което изведнъж сграбчих с хобота Браун, смъкнах го от гърба си, пуснах го на земята и бързо побягнах в гората заедно с Мпепо. Браун се развика, започна да ругае. Не се удари силно, но след болестта беше още слаб и не можа да се изправи веднага не крака. Използувах това и дотичах до гората. «Ако не мога да спася двамата – мислех си, – то поне да спася Мпепо.» Но и туземецът не искаше да напусне лагера. Ненапразно от няколко месеца ходеше на лов за слонове, рискуваше живота си. Вече трябваше да получи възнаграждението си. Трябваше да задържа Мпепо с хобот; не се досетих да го направя, като не допусках, че ще скочи от височината на гърба ми. Но ловкият като маймуна юноша направи друго: когато минавах край гората, се хвана за клоните на едно дърво и се покачи на него. Не можех да го стигна и стоях до дървото, докато не подуших миризмата на промъкващия се зад мене Браун. И тогава, без да го чакам да започне да стреля, побягнах в горския гъсталак.

Те си отидоха. Но не исках да изоставя тези хора на съдбата им. Изчаках малко и тръгнах. Минах по друг път и пристигнах в лагера преди тях. Кокс и Бакала много се учудиха, когато ме видяха без пътници, но с хубави бивни на гърба.

– Нима слоновете или дивите зверове са ни помогнали да се отървем от Браун и Мпепо? – рече Кокс, като развързваше връвта.

Но радостта им беше преждевременна. Не след дълго псуващият Браун и Мпепо се появиха. Щом ме зърна, Браун изригна нов поток от

проклетия и ругатни. Разказа на другарите си какъв номер съм им скроил, като ги убеждаваше да ми теглят куршума. Но пресметливият Кокс беше против и отново изложи доводите си. Кокс и Бакала уверяваха, че се радват много на оздравяването и връщането на Браун, при това с чифт чудесни бивни.“

ЧЕТИРИ ТРУПА И СЛОНОВА КОСТ

„Легнаха да спят рано. Тая нощ Мпепо не дежуреше и заспа като къпан. Дълбоко заспа и умореният Браун. Кокс беше на пост, а Бакала се въртеше под одеялото явно буден. На няколко пъти надигаше глава и поглеждаше въпросително Кокс, но тоя клатеше отрицателно глава: «Рано е».

Нащърбената луна надникна над гората и освети поляната с мътна светлина. Някъде в гората малко зверче, попаднало в зъбите на хищник, проплака като бебе. Браун не се събуди – значи спи дълбоко. Кокс кимна утвърдително с глава. И Бакала, който следеше всеки негов жест, стана веднага, като се пипна отзад – явно вадеше револвера от задния си джоб. Реших, че е време да се намеся. Погодих им номера, който индийските слонове обикновено използват, за да уплашат врага: плътно притискат края на хобота си към земята и започват да тръбят. Получава се странен, заплашителен звук – нещо средно между трясък, хъркане и бълбукаме. Такъв звук може да събуди и мъртвец. А Браун не беше мъртъв.

– Кой дявол тук свири на тромбон? – рече той, като вдигна глава и опули сънените си очи. Бакала приклезна.

– Ти какво, хоро ли играеш? – попита го Браун.

– Аз... проклетият слон ме събуди! Марш оттук!

Но аз не се отдалечих и след известно време, когато Браун заспа отново, повторих моя фокус. Кокс вече се приближаваше до Браун с револвер в ръката, когато затръбих колкото имам сила. Браун подскочи, изтича при мене и болезнено ме цапна със саблен удар по края на хобота. Подвих бързо хобота си и се отдалечих.

– Ще те убия, проклето животно! – извика той. – Това не е слон, а дявол знае какво. Мпепо! Веднага да го натириш в блатото!... Ти защо си извадил тоя револвер? – изведнъж попита Браун, като огледа подозрително Кокс.

– Канех се да му гръмна веднъж-дваж, та да се пръждоса по-далече.

Браун пак се тръшна на земята и започна да задрямва. Аз се отдалечих на няколко крачки, без да изпускам лагера от очи.

– Проклет слон! – дочух съскането на Кокс, който ме заплашваше с юмрук.

– Надушил е някой звяр – обади се Мпепо. Юношата искаше да ме

оправдае, без да подозира колко е близо до истината. Да, изревах, защото надуших зверове – безмилостни двуноги зверове.

Вече призори Кокс кимна на Бакала. Двамата изтичаха бързо – Кокс при спящия Браун, Бакала – при Мпепо, и стреляха едновременно. Мпепо извика жално и пронизващо – като зверчето, което изплака в началото на нощта, изправи се, потрепера, падна и бързо-бързо започна да рита с крака, а Браун не издаде нито звук. Всичко стана толкова бързо, че не успях да предупредя нещастниците...

Но Браун беше още жив. Изведнъж се изправи, облегна се на лакътя на дясната си ръка и стреля в Кокс, който се беше навел над него. Кокс падна като подкосен. Като се прикриваше зад трупа му, Браун откри стрелба по Бакала. Бакала се развика:

– А-а! Рижав лъжец! – Стреля веднъж и хукна да бяга. Но след няколко крачки Бакала изведнъж се завъртя на място, както се случва, когато човек бъде улучен от куршум в главата, и падна на земята. Браун въздъхна тежко и се отпусна назад. Над поляната се понесе остра миризма на кръв. Всичко замлъкна. Само Браун хъркаше. Приближих се до него и го погледнах в лицето. Очите му бяха вече мътни. Но той направи още едно конвулсивно движение и гръмна за последен път. Куршумът леко одраска кожата до коляното на предния ми десен крак.“

СПОЛУЧЛИВ ХОД

„Най-сетне – това беше в Матада – късметът ми излезе. Вечер. Слънцето се спускаше зад върховете на планините, отделящи басейна на Конго от океана. Вървах през гората близо до Конго, потънал в тъжни мисли. Вече започвах да съжалявам, че не побягнах със стадото към ограденото място. Сега нямаше да ходя като изгнаник – или земните ми страдания щяха да свършат, или щях да се превърна в честен слон работник. Вдясно от мене, през гъсталака на крайбрежната гора, рубините на реката горяха в лъчите на залязващото слънце. Вляво растяха исполински каучукови дървета с нарязи по кората. Ако съдех по тях, наблизко трябваше да има хора.

Извървах още няколко стотици метра и излязох в края на една нива, засадена с маниока, просо, банани, ананаси, захарна тръстика и тютюн. Като стъпвах внимателно, минах по междата, разделяща захарната тръстика от тютюна. Междата ме изведе на голяма поляна с къща в средата. Около къщата не се виждаше никой, а на поляната близо до мене две осем-деветгодишни деца – момче и момиче, играеха на обръч.

Излязох на поляната, без да ме видят и изведнъж, изправен на задни крака, колкото можех по-смешно изпиших и затанцувах. Децата ме видяха и се вцепениха от учудване. А аз, доволен, че не се разплакаха и не избягаха още първата минута, правех такива забавни фокуси, каквито един дресиран слон в цирка сигурно не е и сънувал. Първо момчето изпадна във възторг и започна да се кикоти. Момичето заръкопляска. Аз танцувах, търкалях се, изправях се ту на предни, ту на задни крака, правех курбети.

Децата ставаха все по-смели и идваха все по-близо. Най-сетне предпазливо протегнах хобот и предложих на момчето да седне на него и да се полюее. След известно колебание момчето се реши, настани се на края на извития хобот и започна да се люлее. След него се полюля и момичето. Да си призная, толкова се зарадвах на играта с тези весели малки бели хора, толкова се увлякох, че не забелязах кога се е приближил до нас висок слаб мъж с жълтеникаво лице и хлътнали очи, показващи, че неотдавна е изкарал пристъп на тропическа треска. Той ни наблюдаваше с неопикуемо удивление, сякаш беше онемял. Най-накрая го видяха и децата.

– Татко! – извика момчето на английски. – Виж какъв Хойти-Тойти

си имаме!

– Хойти-Тойти ли? – повтори глухо бащата. Той стоеше с отпуснати ръце и направо не знаеше какво да прави. А аз започнах да му се кланям най-любезно и дори... паднах на колене пред него. Англичанинът се усмихна и ме потупа по хобота.

«Победа! Победа!» – ликувах аз...“

* * *

С това повествованието на слона завършва. Всъщност с това можем да завършим и историята му, защото по-нататъшната съдба на Хойти-Тойти не е кой знае колко интересна. Слонът, Вагнер и Денисов си направиха хубава разходка из Швейцария. За учудване на туристите слонът се разхождаше из околностите на Вева, където преди време е обичал да ходи Ринг. Понякога слонът се къпеше в Женевското езеро. За съжаление тая година се застуди рано и на нашите туристи им се наложи да се върнат в Берлин със специален товарен вагон.

Хойти-Тойти продължава да работи в цирк „Буш“, като печели честно триста шестдесет и пет килограмовата си дажба и кара да се чудят не само берлинчани, но и много чужденци, нарочно пристигнали в Берлин, за да видят „гениалния слон“. Учените все още спорят за причините на гениалността му. Едни казват – „фокуси“, втори – „условни рефлексии“, трети – „масова хипноза“.

За слона се грижи крайно внимателният и вежлив Юнг. Дълбоко в душата си Юнг малко нещо се страхува от Хойти-Тойти и подозира, че тук все пак има пръст дяволът. Съдете сами: слонът всеки ден чете вестник, а веднъж измъкна от джоба на Юнг кутийката с две тестета карти за пасианс – и какво си мислите? – когато Юнг отиде случайно при слона, завари го да си реди пасианс върху дъното на голяма бъчва. Юнг не разказа никому за този случай – не искаше да му излезе име на лъжец.

* * *

Написано по материалите на Аким Иванович Денисов. И. С. Вагнер, след като прочете този ръкопис, резолира:

„Всичко това се случува. Моля този материал да не се превежда на немски. Тайната на Ринг трябва да бъде запазена поне за околните.“

КРАЙ

© 1930 Александър Беляев
© 1988 Златко Стайков, превод от руски

Александър Беляев
Хойти-Тойти, 1930

Сканиране, разпознаване и редакция: skitnik, 2008
Редакция: Mandor, 2009 (#)

Издание:

Александър Беляев: Избрани произведения, том 1
Издавателство „Отечество“, София, 1988
Съставител: Елена Коларова, 1988
Рецензент: Светлозар Игов
Редактор: Елена Захаријева
Художник: Илия Гошев
Художествен редактор: Васил Миовски
Технически редактор: Иван Андреев
Коректор: Невена Николова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/10503>]